

Tolkningar och förståelse av våldsutsatta kvinnors behov

- En studie i socialtjänstens behandling av våldsutsatta kvinnor

Duha Alsaffar

Examensarbete i socialt arbete

15 hp

Socionomprogrammet, Vårtermin 2021

Malmö Universitetet

Institutionen för socialt arbete

205 06 Malmö

Duha Alsaffar

Interpretations and understanding of the needs of abused women

- A study in the social services' treatment of abused women

Degree project in social work

15 högskolepoäng.

Malmö University:

Faculty of Health and Society, Department of Social Work, 2020.

Abstract

This study analyses how the need of the abused women is interpreted, renegotiated, and adapted in order to be handled accordingly in the organization of the social services. The general question at issue in the study is to uphold the needs and efforts, the meaning of organization performed by the social workers and the significance of social workers capacity and limitations. The study is founded on qualitative analysis of governmental propositions, interviews with social workers and with woman that has been subjected to violence in close relationships. The social workers interpretation is shown to play a central role in proceeding on that kind of support the abused women receive. Furthermore, the study also explains that the needs expressed by abused women are often complex and there is a huge variation in type of need they express. This study will not give any answer in term of quantitative view, however it will give examples of how different the cases can be and the difference of type of needs expressed by abused women in close relationships

Nyckelord: våld i nära relationer, socialtjänst, behovstolkningar, gatubyråkrater.

Innehållsförteckning

Kapitel 1

1.1 Inledning	5
1.2 problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Begreppsdefinitioner	7
1.4 Avgränsningar	8
1.5 Disposition	8

Kapitel 2

2.1 Socialtjänsten i juridisk och välfärdsteoretisk kontext	9
2.2 New public Management (NPM)	9
2.3 Lagar och riktlinjer	11
2.3 Socialtjänsts ansvar för kvinnor som utsätts för våld i nära relationer	11

Kapitel 3

3.1 Våldsutsatta kvinnor	12
3.2 Omfattningen av mäns våld mot kvinnor	12
3.3 Samhällets syn på män	13
3.4 Vilka söker stöd och när?	14
3.5 Kvinnornas behov av hjälp och stöd	14
3.6 Uppbrottsprocess	14
3.7 Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsätts för våld i nära relationer	15
3.8 Kvinnornas upplevelser	16
3.9 Socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor	16

Kapitel 4

4.1 Teoretiska utgångspunkter	18
4.2 Gatubyråkraters olika strategier att hantera komplexa problem	18
4.7 Kvinnor om utsätts för våld och deras hjälpsökande	19

Kapitel 5	
5.1 Kvalitativ textanalys	21
5.2 Kritisk ansats	21
5.3 Datainsamling	22
5.4 Urval	23
5.5 Studiens fyra utvalda artiklar	23
5.6 Studiens empiri	26
5.7 Hantering av information	26
5.8 Forskningsetiska överväganden	26
Kapitel 6	
6.1 Resultat	27
Kapitel 7	
7.1 Diskussion	30
8. Källförteckning	41

Kapitel 1

1.1 Inledning

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer har länge varit ett allvarligt och omfattande samhällsproblem som med åren blivit alltmer synligt och uppmärksammat. Ungefär 1 av 3, det vill säga ca 35% av kvinnorna runt om i världen utsätts för våld i nära relationer (WHO 2017). Med mäns våld i nära relationer menas att mannen utövar våld mot sin partner som han har/haft en nära relation med. Våld i nära relationer rör sig oftast och främst om män som utövar våld mot kvinnor, dock är det viktigt att nämna att våld även kan förekomma i relationer där kvinnor utövar våld mot män och i samkönade relationer (Prop 2006/07:38). Denna uppsats fokuserar dock på just kvinnor som blivit/blir utsatta för våld i en nära relation och hur det stöd som erbjuds av socialtjänsten ser ut och uppfattas, både av kvinnorna och socialtjänstearbetarna.

Socialtjänstens ansvar har förtydligats sedan början på 1990-talet då det har skett många ändringar i den svenska lagen. Socialtjänstlagen har förbättrats vad gäller exempelvis socialtjänstens ansvar för brottsoffer i allmänhet och våldsutsatta kvinnor i synnerhet (Ljungwald, 2011). Förr i tiden hade män i Sverige lagstadgad rätt att aga sin hustru fram till 1864. Våldet uttryckte en kulturell logik där mannens överordning och bestämmanderätt sågs som en självklarhet och definierades framför allt som makt. Framförallt sågs mäns våld mot kvinnor som en manlig rättighet och privatsak. Även när hustruagan förbjöds, fortsatte våldet att vara en privatsak där mannen hade en laglig rätt att aga sin hustru inom hemmets väggar. Mannen kunde straffritt utöva våld i hemmet så länge våldet inte var allt för grovt eller ledde till kvinnans död. Våld som utövades på offentliga platser straffades dock med böter (Gottzén, 2014). Våld mot kvinnor blev kriminaliserat först år 1964. Våldtäkt inom äktenskap blev dock inte kriminaliserat förrän 1965, men det betydde inte att våld i nära relationer började ses som ett samhällsproblem. Samhällets tolerans mot mäns våld i nära relationer har länge möjliggjort för män att normalisera våldsutövningen i nära relationer.

De positiva ändringarna i den svenska lagen har inte skett förrän långt in på 1900-talet då det infördes nya lagändringar tack vare kvinnorörelsen som lyckades föra in frågan på den politiska agendan (SOU 1995:60; Prop 1997/98:55; Ljungwald, 2011). Kvinnorörelsens engagemang resulterade till strängare lagstiftningar kring mäns våldsutövning mot kvinnor (Ljungwald 2011). År 1982 ändrades lagen om rätten att utöva våld mot kvinnor i hemmet, det vill säga att kvinnomisshandeln på en enskild plats placerades under allmänt åtal. Några år senare infördes även lagen om besöksförbud (1988:688). Som en följd av kvinnofridsreformen har fler ändringar skett i den svenska lagen mot slutet av 1990 för att öka våldsutsatta kvinnors rätt i samhället (SOU 1995:60; Prop 1997/98:55). Trots att mäns våld mot kvinnor har gått från att vara en privatsak och manlig rättighet till att betraktas som ett allvarligt brott och växande samhällsproblem (WHO 2002), är det fortfarande många kvinnor som än idag (år 2021) utsätts för våld i nära relationer.

Att samhället pekar ut socialrättens ansvar för våldsutsatta kvinnor är intressant såväl teoretiskt som empiriskt. Det sociala fältet som beskrivs som stöd för våldsutsatta kvinnor är ett fält som består av många aktörer och viljor. Det kan handla om t.ex. kvinnojourerna, socialtjänsten, brottsofferjourerna och polisen, men också om politiska frågor, resursprioriteringar och olika uppfattningar kring hur våldsutsatta kvinnor ska bemötas och omhändertas (Holmberg & Lindgren, 2013; Wendt Höjer, 2002). Våldsutsatta kvinnors behov omformuleras och förhandlas i olika administrativa system där de generaliseras efter handlingsplaner. För att socialarbetare ska kunna hantera våldsärenden behöver våldsärenden passas in i den befintliga organisationen. Den politiska kampen på våldsutsatta kvinnors rättigheter håller idag på att omvandlas till individuella egenskaper och behov som möts med begränsade insatser inom socialtjänsten (Ekström, 2016).

Arbetet som erbjuds våldsutsatta kvinnor beskrivs inte sällan bland socialarbetarna som komplicerat och svårt (Holmberg & Bender, 2003). Detta beror på att ansvaret för kvinnor som utsätts för våld i nära relationer överförs till de enskilda socialarbetare eller socialtjänsten utan tydliga politiska direktiv (Holmberg & Bender, 2003). Saknaden av politiska direktiv riskerar i sin tur till att neutralisera våldet mot kvinnor där kvinnors våldsutsatthet försummas (Mattsson, 2013). Socialt arbete har vid fler tillfällen kritiserats dels för att socialtjänsten inte bemöter våld som kvinnorna utsatts på ett adekvat sätt, dels för att de inte erkänner att kvinnor som utsätts för våld i hemmet är offer (Lundgren, 2011). Viss forskning pekar på att våldsutsatta kvinnors emellanåt upplever socialtjänstens metoder som lika kontrollerande och kränkande som mannens kontroll över dem i hemmet/livet. Socialtjänstens stöd upplevs långt ifrån förebyggande och stärkande, då stödet inte förebygger att kvinnor ska utsättas för våld i nära relationer (Keeling & Van Wormer, 2012). De befintliga studier som undersöker den svenska socialtjänstens stöd till kvinnor som utsätts för våld i nära relationer visar att det finns en stor del våldsutsatta kvinnor som uttrycker sitt missnöje kring insatserna (Ekström & Berg, 2008), samt att socialarbetare har en tendens att prioritera våldsutsatta kvinnor med barn, vilket leder till att stödet som erbjuds kvinnor utan barn blir otillräckligt (Ekström, 2016). Kunskapen om socialtjänstens arbete och vilken typ av stöd som socialarbetare erbjuder våldsutsatta kvinnor är outvecklad. Vi (framtida socionomer) vet ganska lite om hur socialtjänstens stöd ska realiseras och utformas. För att kunna hjälpa våldsutsatta kvinnor samt förbättra stödet som erbjuds, är denna kunskap väldigt avgörande.

1.2 Problemformulering

Veronika Ekström (2016), lektor i socialt arbete, visar i flera av sina studier att socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor emellanåt uppfattas som problematiskt, både av kvinnorna som söker hjälp och socialarbetarna vars jobb det är att erbjuda den. Kvinnornas behov av stöd tolkas ofta olika mellan Sveriges kommuner (Ekström, 2016). Ekström förklarar att socialarbetare som jobbar med våldsutsatta kvinnor ofta känner sig osäkra i sitt arbete, då många socialarbetare inte riktigt vet vad dom förväntas göra. En del socialarbetare tillhör specialiserade avdelningar där man enbart handlägger ärenden som handlar om våld i nära relationer, medan andra socialarbetare tillhör avdelningen för individ och familjeomsorg och ändå får handlägga ärenden som handlar om våldsutsatta kvinnor i nära relationer.

Riktlinjerna och de dagliga arbetsuppgifterna kan skilja sig mellan dessa avdelningar, vilket kan göra det svårt för handlare att handlägga ett ärende som kan vara så pass känsligt. Oavsett avdelning, försöker de flesta socialarbetarna göra så gott de kan utifrån de förutsättningar som finns, men skillnaderna kan vara stora i utfallen (Ekström, 2016). De huvudsakliga skillnaderna beror på att socialarbetare som tillhör specialiserade avdelningar är vidareutbildade och har specialhandledning för sina ärenden, jämfört med socialarbetare som inte enbart jobbar med våldsärenden. Rent generellt utsätts de flesta socialarbetare ofta för en hög arbetsbelastning (Tham, 2014), men socialarbetare som tillhör familj och omsorg har ofta svårare att få gehör för att våldsärenden tar längre tid att handlägga jämfört med andra ärenden såsom exempelvis ärenden om ekonomiskt bistånd. Socialarbetare som jobbar inom familj och omsorg får dessutom inte en anpassad handledning för att de lättare ska kunna bemöta sitt arbete med våldsutsatta kvinnor.

Det ligger en problematik i att både våldsutsatta kvinnor i behov av stöd och de socialarbetare som jobbar med att ge dessa stöd, finner arbetet svårt och otillräckligt. Uppsatsen ämnar därför att förstå och begripliggöra hur och varför problematiken uppstår och på så sätt öppna upp för förslag om förbättring där sådant behov finns och är möjligt.

1.3 Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att undersöka hur våldsutsatta kvinnors individuella behov omförhandlas, anpassas och tolkas inom socialtjänsten. Med det menas att man synliggör den problematik som upplevs både av kvinnor, och socialarbetare i deras eget arbete, samt undersöker de konsekvenser eller utfall som byråkrati och administrativa riktlinjer kan ha i tolkningar och bedömningar av individuella personer – i detta fall just våldsutsatta kvinnor.

För att besvara studiens syfte har följande frågeställningar formulerats:

- *Hur ser socialarbetares erbjudna insatser till våldsutsatta kvinnor i förhållande till kvinnornas verkliga behov ut?*
- *Hur kan socialtjänstens organisering i termer av specialisering av stödet till våldsutsatta kvinnor ha betydelse för vilken sorts stöd våldsutsatta kvinnor erbjuds?*
- *På vilket sätt kan socialarbetares handlingsutrymme påverka våldsutsatta kvinnors rätt till stöd?*

Syftet och frågeställningarna är relativt övergripande och kommer inte kunna besvaras på en djupare nivå i denna uppsats, men syftet är som nämnt att synliggöra problematiken och öppna upp för diskussion samt peka på vad som kan förbättras i ett system och arbete som upplevs som problematiskt.

1.4 Begreppsdefinitioner

Det finns olika avgränsningar och begrepp för hur våld mot kvinnor ska definieras. De begreppen som används på svenska är bland annat; intrapersonellt våld (IPV),

kvinnomisshandel, relationsvåld, våld i nära relationer. På engelska används andra termer som exempelvis: wife abuse, intimate partner violence och domestic violence . I denna studie har jag valt att använda mig av ”mäns våld mot kvinnor i nära relationer” då begreppet beskriver det min studie handlar om, men också för att det är det begrepp som benämns i socialtjänstlagen (5 kap. 11 § SoL). Begreppet fångar relationen mellan kvinnan och mannen, samt könsdimensionen där mannen utövar våld mot kvinnan. Eftersom våld i nära relationer kan anta olika former, är det viktigt att fastställa en definition av begreppet (Hearn, 2013). Begreppet våld handlar mer än enbart fysiskt våld, det handlar även om psykiskt och sexuellt våld. I denna studie använder jag ”våldsutsatta kvinnor” för att definiera de kvinnor som utsätts för våld av nuvarande/före detta män i nära relationer. Med socialtjänst menas den kommunala socialtjänstens invid- och familjeomsorg. Myndighetsutövningen är väsentlig, men inom socialtjänstens ramar finns också en del verksamheter som inte direkt handlar om myndighetsutövning. Exempel på sådana verksamheter kan vara stödverksamheter som erbjuder stöd till våldsutsatta kvinnor i vissa av Sveriges kommuner.

1.5 Avgränsningar

Denna studie riktar sitt fokus mot mäns våld mot vuxna kvinnor (över 18 år) i heterosexuella relationer och hur socialtjänstens organisering i termer av specialisering av stödet till våldsutsatta kvinnor har betydelse för vilken sorts stöd våldsutsatta kvinnor erbjuds i Sverige. Det medför en del avgränsningar mot viktiga teman som jag ofrivilligt valt att exkludera för att inte glida för långt från studiens syfte. Studien hade kunnat göras mer omfattande och inkludera våld i samkönade relationer, våld mot män i relationer (av kvinnor) som en jämförande studie av upplevelser, samt våld mot minderåriga i relationer, men då studiens omfattning och tid är begränsad har jag valt att hålla mig till en särskild grupp.

1.6 Disposition

Denna studie består av sju kapitel. Studiens sju kapitel består av följande:

Kapitel 1 Består av studiens problemformulering, syfte och frågeställningar.

Kapitel 2 Beskriver socialtjänstens funktion och roll i välfärdssamhället där fokuset ligger på socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor. I kapitel 2 gör jag en redogörelse för socialtjänstens framväxt samt beskriver en del centrala aspekter som jag anser är viktiga för att få en ökad förståelse kring socialtjänstens funktion och roll i dagens välfärdsstat.

Kapitel 3 Omfattar studiens tidigare forskning om våldsutsatta kvinnor och om behov hos och stöd till kvinnor som utsätts för våld i nära relationer.

Kapitel 4 Består av studiens teoretiska ramverk som jag använt mig av för att lättare kunna analysera studiens insamlade material.

Kapitel 5 Innehåller studiens metod

Kapitel 6 Presenterar studiens resultat där studiens tre frågeställningar behandlas i turordning
Kapitel 7 Består av en diskussion av studiens resultat

Kapitel 2

2.1 Bakgrund: Socialtjänsten i juridisk och välfärdsteoretisk kontext

I detta kapitel är ambitionen att undersöka socialtjänstens stöd till kvinnor som utsätts för våld i nära relationer. Ett avsnitt ägnas åt att kortfattat beskriva hur New Public Management har medfört enorma förändringar för det sociala arbetet. Fokuset riktas mot riskhantering och utvecklingen mot socialtjänstens manualbaserade verktyg och metoder. Därefter ägnas ett avsnitt åt att beskriva socialtjänstens utveckling, där den svenska socialtjänsten gått från helhetssyn som organisation till att utveckla specialisering och inriktning för olika grupper.

2.2 New public Management (NPM)

Nyliberalismen, en politisk filosofi som bygger på rätten till liv, frihet och egendom, utvecklades på 1980-talet och blev allt vanligare som utgångspunkt i demokratiska länder och stater runt om i världen (Hemerijck, 2013). Utvecklingen som skett såg dock olika ut på grund av lokala tolkningar och integrationer med nationella värderingar och politiska styresätt, vilket också inverkade på hur fort olika länder utvecklats (Ekström, 2016). Budgetdisciplin, prisstabilitet, begränsade välfärdsåtaganden och flexibel arbetsmarknad präglade välfärdspolitiken som kom med nyliberalismen. Nyliberalismen har medfört en del förändringar för välfärdsmodellen och med det även för socialarbetare, genom förändrade villkor för administration och styrning av den offentliga sektorn (a.a).

Statens offentliga ansvar begränsas och styrs enligt politiska mål och principer men inom det sociala arbetet har de skett stora förändringar i styrningen. Idag bedrivs stora delar av omsorgsarbetet av den vinstdrivande/privata sektorn (a.a). Exempel på detta kan vara skyddade boenden och kvinnohem som inte drivs av privata organisationer. Oftast talas det dock om bostadsägare som privat hyr ut till statliga eller icke-statliga organisationer som jobbar med exempelvis kvinnofrid. Men då både politik och ekonomi påverkar det sociala arbetet behöver man också analysera det i termer av de sociala, ekonomiska och politiska omvälvningar, förskjutningar och förändringar som har lett till de risker och osäkerheter som utmärker Sveriges senmodernitet (a.a). Modernitet har lett till stora förändringar i demokratisering, välfärd, teknologi och vetenskap. Det sociala arbetet har övergått i större utsträckning till att vara statligt finansierat och universellt där medborgarnas behov står i centrum. Ökad fokus på övervakning, risker och utvärdering är också en central aspekt av New Public Management (Ekström, 2016). Utvecklingen som skett i välfärdsmodellen och i det sociala arbetet av expertsystemen har erbjudit större säkerhet för medborgare. Expertsystemen fungerar både möjliggörande, men är också begränsade. Den tidigare välfärdsstaten handlade i första hand om att erbjuda hjälp i efterhand till de individer som hade det svårt (a.a). Rikssamhället handlade mer om att identifiera och förebygga riskerna innan farorna inträffades. Den som identifierar och gör bedömningarna är de professionella.

Det är socialarbetare som bedömer hur mycket tid och stöd den enskilde individen ska få. Socialarbetares fokus på reglering av risker har lett till ökad användning av olika metoder för riskbedömningar. Nackdelen är att riskbedömningarna som görs oftast utgår från färdiga checklistor. Riskbedömningarna lägger dessutom större vikt på riskfaktorer och bortser ofta från den enskildes/klientens behov, önskemål och resurser. Riskbedömningarna används bland socialarbetare för att göra prioriteringar och avgränsa insatser till att endast beröra de brukare/klienter som befinner sig i störst behov/risk (Broadhurst, Hall, Wastell, White & Pithouse, 2010). Att utgå från olika bedömningsformulär och checklistor leder dock ofta till ett begränsat handlingsutrymme för socialarbetarna, då många klienter kanske inte ”passar in” i modellen för att få hjälp.

Messing & Thaller (2015) studerar i sin artikel ”*Intimate Partner Violence Risk Assessment: A Primer for Social Workers*” olika riskbedömningsmetoder för våld i nära relationer utifrån socialarbetares perspektiv. Författarna skriver att dessa metoder känns generella då de inte är anpassade för en särskild utsatt grupp. Utöver socialarbetares generella riskbedömningar, skriver Ponnert & Svensson (2016) att utredningsinstrument eller standardiseringsinstrument blivit allt vanligare. Syftet med dessa standardiserade manualer är att socialarbetare ska kunna fatta så välgrundade beslut som möjligt i sina ärenden och att klienterna ska få tillgång till kvalitetssäkra och likvärdiga insatser (a.a). Att utgå från standardiserade manualer bidrar sannolikt även till att man riktar fokuset mot vilka sociala problem som känns relevanta enligt manualerna. Då finns det en risk att socialarbetare endast pekar ut sådana problem som det finns manualer och bedömningsinstrument för. Enligt Ekström (2016) har socialarbetare en tendens att lättare uppmärksamma samt handlägga klienter som har behov som går att lösa med hjälp av organisationens manualer och färdiga lösningar. Ekström menar vidare att socialtjänstens standardisering begränsar socialarbetares handlingsutrymme, vilket leder till avprofessionalisering (a.a).

Enligt Lauri (2016) görs dagens socialarbetare alltmer främmande inför sitt yrke. Dagens styrning och organisering av det sociala arbetet skapar likgiltighet och avstånd. Socialtjänstens dokumentations- och utredningsprocesser utgör en slags kontroll av både socialarbetare och klienter och gör att socialarbetares kontakt med klienter blir ytlig. Vidare menar Lauri (2016) att det allmänna samhällsidealet kring det individuella ansvaret framhäver klienternas eget ansvar vad gäller exempelvis vilja till förändring. Dagens ökade individualisering inom socialtjänsten leder i sin tur ofta till ett avståndstagande hos socialarbetarna (Lauri, 2016), med andra ord menar Lauri att klienterna/brukarna blir avhumaniserade, eller hanteras som ”ett ärende” och inte en person.

Individ- och familjeomsorgen har under de senare två decennierna gått från att arbeta utifrån helhetssyn och integrerade arbetsgrupper till att vara mer organiserade i specialiserade enheter. Trots socialtjänstlagens helhetssyn, handläggs missbruksärenden, barnavårdsärenden och ekonomiskt bistånd av handläggare i olika specialiserade enheter (Bergmark & Lundström, 2007). Bergmark & Lundström (2007) skriver i sin studie ”*Unitarian ideals and professional diversity in social work practice – the case of Sweden*” att specialiseringen gör det svårare för klienterna att få tillgång till hjälp, och att specialiseringen inte uppskattas av de klienter som många gånger tvingas ha kontakt med flera olika socialarbetare där samarbetet

och kommunikationen dem emellan sällan går bra (Bergmark & Lundström, 2007). I den nuvarande socialtjänstlagen framförs att *”Socialnämnden bör verka för att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp i hemmet får stöd och hjälp för att förändra sin situation”* (Prop. 1997/98:55). Det har skett fler ändringar i socialtjänstlagen vad gäller stöd till våldsutsatta kvinnor i nära relationer. År 2001 kompletterades socialtjänstlagen med en del skrivningar som betonar socialnämndens ansvar för brottsoffer i allmänhet. Kompletteringarna handlar också om att beakta våldsutsatta kvinnors behov av hjälp och stöd, till skillnad från lagtextens gamla formulering som mest handlade om att ”verka” för att hjälpa och stödja våldsutsatta kvinnor (Prop. 2000/01:79). År 2001 tillfördes ytligare tillägg i socialtjänstlagen, men tilläggen ändrar inget i ansvarsfrågan då lagtexten lämnar utrymme för tolkning och saknar förtydligande kring socialtjänstens ansvar.

2.3 Lagar och riktlinjer

För att förstå de riktlinjer, checklistor och mallar socialtjänsten följer är det även viktigt att förstå de lagar och riktlinjer som finns kring våld i nära relationer. Brottsofferparagrafen (5 kap. 11 § socialtjänstlagen, SoL) talar om att socialnämnden bör vara medveten om att kvinnor som blivit utsatta för våld och/eller övergrepp kan vara i behov av hjälp och stöd för att förändra sin situation. 2014 publicerade Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relation (SOSFS 2014:4) vilka förklarar socialtjänstens skyldighet att utreda behov av insatser för våldsutsatta personer. Vidare påpekas att personal som jobbar med våldsutsatta personer bör ha särskild kunskap inom ämnet för att kunna se till att personen får rätt hjälp. Det är även viktigt att inte endast jobba med att hjälpa personer som blivit utsatta för våld, utan även preventivt mot förövare med lagar så som ”grov fridkränkning” och ”grov kvinnofridskränkning” (Nordborg, 2019). Andra lagar som skyddar kvinnor mot brott och våld är kriminaliseringen av sexhandel (att köpa sex). På så vis kan kvinnor som blivit utsatta för våld söka hjälp och stöd hos socialtjänsten enligt lag. I övrigt läggs det särskild fokus i socialtjänsten på specifika grupper av kvinnor, t.ex. kvinnor med missbruksproblem, utländsk bakgrund, funktionshinder och äldre. Dessa kvinnor anses vara i större behov av hjälp och stöd.

2.4 Socialtjänsts ansvar för kvinnor som utsätts för våld i nära relationer

Enligt socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret att erbjuda hjälp och stöd till våldsutsatta kvinnor som vistas inom kommunens gränser. Socialnämnden är skyldig att öppna en utredning enligt 11 kap. 1 socialtjänstlagen (SOL) för att ta reda på vilka risker det finns. Vidare skall socialnämnden erbjuda akuta, kortsiktiga, men även långsiktiga lösningar/insatser som ett sätt att undvika samt förebygga våldet. Bedömningen om vilka insatser som är lämpligast görs med hjälp av socialtjänstens utredningar och riskbedömningar. Enligt socialtjänsten ska socialtjänsten även erbjuda skyddade boenden som motsvarar våldsutsatta kvinnors behov av stöd och skydd. Utöver lämpliga skyddade boenden bör socialtjänsten även erbjuda stödsamtal, råd och stöd, fördelning av kontakt med andra aktörer, ekonomiskt bistånd, hjälp vid kontakt med hälso-och sjukvården eller andra myndigheter t.ex.

skatteverket och polisen. Eftersom lagtexten lämnar utrymme för lagtolkning, ser socialtjänstens arbete olika ut i Sveriges olika kommuner. Hur kommunen väljer att organisera stödet som erbjuds är med andra ord upp till varje kommun.

Kapitel 3

Tidigare forskning

I följande avsnitt kommer jag tematiskt beskriva tidigare forskning för att ge insikt och bakgrund till studiens syfte.

3.1 Våldsutsatta kvinnor

För att kunna förstå socialarbetares arbete med våldsutsatta kvinnor, behöver vi veta någonting om vuxna kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Det finns olika former av våld i nära relationer. Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) är den vanligaste formen när våldet utövas av en man som kvinnor har/haft en nära relation till (NCK, 2016). Kvinnor som utsätts för våld har ofta emotionella band till mannen. Det emotionella bandet försvårar våldsutsatta kvinnors möjlighet till uppbrott och motstånd. Våldet utövas ofta inomhus och ökar i både intensitet och allvar ju längre tid som kvinnan stannar kvar i relationen. Våldet kan uttryckas i form av sexuellt, psykiskt eller fysiskt våld. Förövarens kränkningar, nedtryckningar och isolering upplevs av de flesta kvinnor som svårt att skydda sig mot. Även hot som riktas mot den utsatta kvinnan själv eller kvinnans närstående som tex husdjur eller barn kan förekomma. Det som utmärker mäns våld mot kvinnor i nära relationer från andra typer av övergrepp, är att våldet inte sällan utövas under en längre tidsperiod och inte minst tenderar att utvecklas negativt med tiden (Ekström, 2016).

3.2 Omfattningen av mäns våld mot kvinnor

För att kunna skapa en uppfattning om hur vanligt förekommande våldet är i Sverige, finns det främst två sätt att använda sig av. Det ena är genom statistik över gjorda polisanmälningar i Sverige. Om man studerade statistik visar det dock endast gjorda polisanmälningar och talar ingenting om det oanmälda mörkertalet (a.a). Det andra tillvägagångssättet är genom undersökningsmetoder där forskaren frågar ett urval av Sveriges befolkning om de vid något eller flera tillfällen har varit våldsutsatta i nära relationer. I den nationella forskningen som presenterade 2001 av Lundgren & Heimer (2001) tillfrågades 10 000 kvinnor om sin våldsutsatthet. Undersökningens resultat visar att 35% av kvinnorna som deltagit i undersökningen någon gång har blivit utsatta för fysiskt våld eller hot om våld från tidigare partner. Vidare visar resultaten att 10% av kvinnornas som besvarade enkäten någon gång har utsatts för fysiskt våld av sin tidigare man/partner samt att ca 5% blivit utsatta för våld under de senaste 12 månader (Lundgren & Heimer 2001). Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) är närmare en femtedel av polisanmälda misshandelsbrott mot kvinnor under år 2019 gärningspersonen en man som kvinnan har/haft en nära relation till (Brå, 2020). Brå skriver att 18% av kvinnornas som blivit utsatta för våld under 2016 uppger att gärningspersonen är

en närstående. Kartläggningen av brott i nära relationer visar att 6,2 % av kvinnorna i Sverige utsatts för psykiskt våld, 2,2% för fysiskt våld under 2012, och att en del kvinnor utsatts för både fysiskt och psykiskt våld samtidigt. I Brås kartläggning av brott i nära relationer från 2012 framgår att närmare 85% av kvinnorna som blivit utsatta för fysiskt våld även blivit utsatta för psykiskt våld, medan kvinnorna som utsatts för psykiskt våld men även blivit utsatta för fysiskt våld i nära relationer var knappt 28%. Vidare visar kartläggningen att grövre våld som kan ge upphov till akuta skador som kräver sjukvård är vanligare hos kvinnor (29,1%) jämfört med män (2,4%) (Brå, 2020).

Oavsett undersökningsmetod så kan vi konstatera att mäns våld mot kvinnor i nära relationer framgår som ett omfattande problem i Sverige. Idag finns det ca 200 kvinno- och tjejjourer i Sverige. Den allra första kvinnojouren bildades 1978. Kvinnojourernas huvudsakliga uppgifter är att de bedriver praktiskt socialt arbete samtidigt som de bedriver politiskt påverkansarbete. Sveriges kvinnojourer bygger på ideella insatser, men det finns även en del kvinnojourer som har anställd personal. I Sverige är kvinnojourerna organiserade i två riksförbund: Unizon och ROKS. Enligt riksorganisation för kvinnojourer och tjejjourers (Roks) hemsida framgår att ROKS har ca 3000 medlemmar och över 1000 aktiva medlemmar som söker aktiv hjälp under 2017 (Roks, 2017). Vidare framgår på Unizons hemsida att under 2019 hade Unizons stödkontakter ökat från 92 000 år 2017 till 121 610 år 2019. Enligt Unizon har kvinnojourerna nästan 55 000 stödkontakter och att 94% av de stödsökande var kvinnor (Unizon, 2019).

3.3 Samhällets syn på män

Wendt Höjer (2002) skriver i sin avhandling om hur samhällets syn på mäns våld i nära relationer har förändrats i Sverige. Författaren skriver att mäns våld i nära relationer som inte handlade om mord eller grovmisshandling ansågs vara en privat sak så länge det inte kränkte den allmänna moralen eller utmanade samhällsordningen (a.a). I Sverige hade män en lagstadgad rätt att aga sin hustru fram till 1864. Våldet uttryckte en kulturell logik där mannens överordning och bestämmanderätt sågs som en självklarhet och definierades framförallt som makt. Våld mot kvinnor blev kriminaliserat först år 1964. Våldtäkt inom äktenskap blev dock inte kriminaliserat förrän 1965, men det betydde inte att våld i nära relationer började ses som ett samhällsproblem. Samhällets tolerans mot mäns våld i nära relationer hade länge möjliggjort för män att normalisera våldsutövningen i nära relationer. De positiva ändringarna i lagen har dessvärre inte skett förrän långt in på 1900-talet då det infördes nya lagändringar tack vare kvinnorörelsen som lyckades föra frågan till den politiska agendan (SOU 1995:60; Prop 1997/98:55). Samhället ville med förändringen markera att mäns misshandel mot kvinnor i hemmet var ett lika allvarligt brott som misshandel i andra sammanhang. Ändringen som skedde i det svenska samhället syftade till att underlätta för våldsutsatta kvinnor att få tillgång till hjälp samtidigt som den skulle leda till att minska antal övergrepp och våld mot kvinnor i allmänhet (Ekström, 2016). Även om mäns våld mot kvinnor ofta förklaras som en könsmaktsordning, läggs stor vikt vid att poängtera att det finns många män som inte misshandlar/slår sina kvinnor och att Sverige är bättre än väldigt många andra länder (a.a).

3.4 Vilka söker stöd och när?

Enligt Liang et al. (2005) finns det ett starkt samband mellan våldets allvarlighetsgrad och våldsutsatta kvinnors benägenhet att söka hjälp. Kvinnor känner sig ofta mer benägna att söka hjälp i takt med ökat våld i nära relationer. Många kvinnor väljer att börja med att söka informellt stöd i sin privata svär från släktingar eller vänner innan de söker formellt hjälp och stöd hos kvinnojourer, polis, socialtjänst, sjukvård eller andra aktörer. Den respons som våldsutsatta kvinnor får, upplevs till lika delar som både negativ och positiv (a.a). I Hydéns (1999) forskning ger författaren en bild av att våldsutsatta kvinnor är aktiva i sitt agerande att bekämpa och hantera våldet, vilket ifrågasätter den gamla bilden av våldsutsatta kvinnors passivitet och hjälplöshet (Hydén, 1999) och att våldsutsatta kvinnor väljer att använda sig av olika sätt sätta stopp på våldet (Meyer, 2011).

3.5 Kvinnornas behov av hjälp och stöd

Våldsutsatta kvinnors behov ser väldigt varierande ut. Ofta hänger behoven ihop med kulturella och socioekonomiska faktorer (Hahn & Postmus, 2014). Våldsutsatta kvinnor är ofta i behov av ett holistiskt stöd som kombinerar bland annat anställning, ekonomiskt bistånd och barnomsorg (Gillis et al., 2006). Våldsutsatta kvinnor som lider av ekonomiska svårigheter är ofta i behov av att bland annat lösa den ekonomiska utsattheten för att kunna ta sig ur förhållandet (Hahn & Postmus, 2014). Det ekonomiska biståndet behöver dock kombineras med andra insatser som tar hänsyn till kvinnas våldsutsatthet och eventuella säkerhetsrisker (a.a). Att hjälpa våldsutsatta kvinnor med att hitta nytt boende är för vissa kvinnor av stor vikt (Clough, Draughon, Njie-Carr, Rollins & Glass, 2014). Enligt Hydén (1999) är det nödvändigt att våldsutsatta kvinnor ska få känna att de kan hantera sina egna rädslor för att dessa kvinnor ska kunna ta sig ur våldsutsattheten samt gå vidare i sitt liv. Våldsutsatta kvinnor är ofta i behov av många olika former av skydd och konkret hjälp. Det stöd som erbjuds våldsutsatta kvinnor begränsar ofta kvinnornas frihet då kvinnorna t.ex. placeras på skyddade boenden och får skyddad identitet (a.a). På så vis begränsas kvinnans frihet och hon måste ofta lämna både familj och vänner för att undfly mannen, medan mannen i fråga inte utsätts för samma begränsningar. Många kvinnor känner att de på egen hand måste ta ansvar för sin rättsprocess samtidigt som kvinnorna känner att de ofta saknar de kunskaper som krävs för att de själv ska kunna ta på sig det allvarliga ansvaret (Brå, 2010). I Meyers (2011) studie, skriver författaren att de flesta kvinnornas som söker formellt hjälp möts av ett system som präglas av antagande och stereotypa attityder (a.a).

3.6 Uppbrottsprocess

Margareta Hydén (1999) skriver i sin studie om kvinnornas rädslor. Författaren riktar blicken mot våldsutsatta kvinnors motstånd. Enligt författaren kommer kvinnors rädsla ur det faktum

att även om kvinnan bryter upp från mannen som ett sätt att befria sig från våldet, är det inte säkert att våldet upphör efter uppbrottet. Det finns stor risk att mannen förföljer kvinnan och inte minst utövas grövre våld mot kvinnan som ett straff (a.a). Författaren Hydén skriver en snarare studie år 2005 där hon analyserar kvinnornas uppbrottsprocess utifrån motstånd och riktar blicken mot hur kvinnorna väljer att positionera sig själv utifrån tre kategorier: ”Wounded”/skadade, ”self-blaming”/självanklagande och bridge-building/brobyggare. Samtliga positioner har en del potential men också begränsningar. Den skadade positionen hjälper kvinnan att frigöra sig från skuld och ansvar där hon exkluderar sitt eget motstånd och egen styrka. Den själv-anklagande positionen riskerar kvinnan att utsättas för våld då den leder till isolering. Den tredje positionen (brobyggande) är enligt författaren mest fördelaktig då positionen omfattar samhörighet och försoning (a.a). Att bryta upp handlar inte endast om att bli fysiskt fri från mannens våld, utan också mentalt och känslomässigt fri (Enander, 2008). Scheffer Lindgren (2009) delar upp uppbrottsprocessen i tre faser. Enligt Scheffer Lindgren utmärks den första fasen av en del faktorer som hindrar våldsutsatta kvinnor från att lämna mannen. Författaren nämner våldets smygande förlopp, kvinnans förälskelse i mannen, pendling mellan värme och våld, tankar kring barnen, anpassning till mannen samt känslor av skuld och skam. I den andra fasen av uppbrottsprocessen drar kvinnan många olika försök att bryta upp på grund av ökat våld. Dock orsakar mannens vägran att låta kvinnan bryta upp från förhållandet att ambivalenta känslor bildas hos kvinnan. Tredje fasen handlar mest om en balansgång mellan att bryta upp eller stanna kvar. I denna fas är externt stöd oerhört viktigt (a.a). En annan faktor som också pekas ut är att många våldsutsatta kvinnor inser att mannens våld inte kommer att upphöra eller att barnen kommer bli antingen direkt eller indirekt påverkade. Kvinnans uppbrottsprocess kan bli så allvarlig och hotfull att kvinnan känner sig maktlös och tvungen att välja mellan liv och död (Ekström, 2016). Kvinnans rädsla bildar en del kvarhållande mekanismer, men kan även fungera som frigörande. När rädslan blir betydligt starkare än kvinnans emotionella band till mannen möjliggörs kvinnans definitiva uppbrott. Dock går uppbrottsprocessen sällan på en rak linje där kvinnan gör framsteg under hela processen, snarare händer det genom att hon tar bak- och framsteg hela tiden (a.a).

3.7 Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsätts för våld i nära relationer

Socialarbetare kritiseras inte sällan för sättet de bedömer våldsutsatta kvinnor på, då många socialarbetare inte erkänner våldsutsatta kvinnor som offer (Munger, 2009). För våldsutsatta kvinnor är den ekonomiska tryggheten väldigt viktig. För socialarbetare som jobbar på ekonomiskt bistånd är logiken där disciplinering och villkor av rätt till bistånd primär. Socialarbetares arbetssätt hindrar många våldsutsatta kvinnor från att få tillgång till ekonomiska bistånd (Ulmestig & Panican, 2015). Mattson (2013) skriver att socialarbetares synsätt på mäns våld mot kvinnor riskerar att neutralisera och osynliggöra våldet (a.a). Holmberg och Bender (2003) har tillsammans studerat attityder till mäns våld hos lokala chefer och politiker inom socialt arbete. Författarna kom fram till att såväl chefer som politiker ser på våld i nära relationer som ett familjeproblem som ska lösas och åtgärds inom familjens ramar trots att mäns våld mot kvinnor sedan 2002 klassats som ett politiskt- och samhällsproblem (a.a). Vidare visar författarnas studie att politikerna överlämnar frågan om

obalansen mellan socialtjänstens bristande resurser och våldsutsatta kvinnors behov till socialtjänsten (Holmberg & Bender 2003), och att kvinnors rätt till stöd handläggs och materialiseras olika på grund av de stora tolkningsutrymmen som finns i socialtjänstlagen. Ansvar för att hjälpa våldsutsatta kvinnor överförs till socialtjänsten utan tydliga politiska mål eller direktiv (Holmberg & Bender 2003, Ekström 2016). Våldsutsatta kvinnor som vänder sig till socialtjänsten, men av olika anledningar väljer att inte bryta upp från mannen, upplever att de ofta behöver begripliggöra våldet för andra mer än för sig själv (Ekström, 2016). Dessa kvinnor löper större risk att hamna utan stöd från omgivningen. Det sociala stödet som erbjuds våldsutsatta kvinnor baseras på kvinnors berättelser där kvinnor måste göra sig till ett rent offer och dessutom visa stor tacksamhet för andra som hjälper henne komma ur sin våldsutsatthet (a.a). Socialarbetarens ansvar att utreda kvinnors våldsutsatthet kan ibland upplevas negativt av kvinnor som vägrar att bryta upp från en våldsam relation. Dessa kvinnor får sin trovärdighet ifrågasatt, vilket bidrar till att många väljer att inte söka hjälp från socialtjänsten (a.a).

3.8 Kvinnornas upplevelser

Bilden av våldsutsatta kvinnors upplevelser är överlag negativ (Ekström, 2016). Mungér (2009) skriver i sin studie om hur bilden av socialtjänstens insatser är negativ bland många våldsutsatta kvinnor då kvinnorna upplever att socialtjänstens handläggare saknar en förmåga att erbjuda rätt stöd och hjälp (Mungér, 2009). Avsaknaden av det sociala stödet kan för många våldsutsatta kvinnor vara en avgörande faktor till varför våldsutsatta kvinnor vägrar att bryta upp från en våldsam partner (a.a). I Mungérs (2015) studie intervjuar författaren bland annat våldsutsatta kvinnor som fått olika hjälpinsatser från socialtjänsten. Många av de våldsutsatta som blev intervjuade av Mungér (2015) uttrycker sitt missnöje om socialtjänstens orättvisa prioriteringar och orättvisa behovsbedömningar. I Mungérs (2015) studie definierar författaren tre olika behovsformer som bör finnas hos socialarbetarna: kunskap om mäns våld mot kvinnor hos socialtjänstens handläggare, emotionellt stöd och inte minst praktisk hjälp.

3.9 Socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor

I Hammerin (2010) studie framkommer att socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor varierar mellan Sveriges olika kommuner. I studien undersöker författaren Hammerin (2010) socialtjänstens olika stöd och hjälpinsatser till kvinnor som utsätts för våld i nära relationer utifrån socialtjänstens, men också Sveriges andra organisationsföreträdares, perspektiv (t.ex kriminalvård, polis, hälso- och sjukvård). Författarens studie visar att våldsutsatta kvinnor med unga barn under 18 år prioriterades starkt framför kvinnor utan barn. Vidare visar Hammerins (2010) studie att socialarbetarna uttrycker osäkerhet kring socialtjänstens regelverk och rutiner. Socialtjänstens fokus på barn och barnets bästa riskerar även att skymma undan våldsutsatta kvinnors egna önskemål och behov (a.a). Utöver socialtjänstens fokus på barn, uppger socialarbetare som blev intervjuade av Hammerin (2010) att de många gånger känner

sig tvungna att slussa våldsutsatta kvinnor vidare till andra enheter och insatser eftersom de saknar möjlighet att själv tillgodose dessa kvinnors behov utifrån ett behandlingsperspektiv.

Sammanfattning

Socialarbetares kunskap om mäns våld mot kvinnor i nära relationer är begränsad. Våldsutsatta kvinnors behov ser väldigt varierande ut och påverkas många gånger av socioekonomiska faktorer. Många socialarbetare uttrycker oro och osäkerhet kring hur arbetet med våldsutsatta kvinnor ska hanteras då kvinnornas behov ofta är komplexa och behöver tillgodoses utifrån ett helhetsperspektiv.

Kapitel 4

4.1 Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel redogörs studiens teoretiska utgångspunkter med hjälp av Lipskys (2010) teori om street-level-bureaucrats, vilket här har översatts till ”gatubyråkrater”. Socialtjänstens handläggare/socialarbetare kan utan problem jämföras med gatubyråkraterna i Lipskys teori, vilket hjälper uppsatsen synliggörande av problematiken. Vidare för att förstå våldsutsatta kvinnors individuella behov har jag valt att använda mig av Liang et al. (2005) teorimodell för kvinnor som utsätts för våld och deras hjälpsökande.

4.2 Gatubyråkraters olika strategier att hantera komplexa problem

Den amerikanska professorn i statsvetenskap, Michael Lipsky (1980,) har gjort en teori om anställda socialarbetare inom den offentliga sektorn - street-level-bureaucrats. Enligt Lipskys (1980) teori präglas gatubyråkraternas arbete av relativt stort handlingsutrymme samt regelbundna möten med klienter. Gatubyråkraterna upplever normalt sett ständigt bristande resurser i förhållande till de insatser de får i uppgift att utföra. Behoven av resurser ökar när behoven för insatser ökar, vilket tyvärr sällan är fallet då resurser kvarstår som bristfälliga. Myndigheternas målformulering är dessutom ofta vaga, tvetydiga eller motstridiga. Klienterna är ofta ofrivilliga att uppfylla myndigheternas mål. Frivilligheten bland klienterna kan många gånger handla om myndigheternas formella tvång eller klienternas avsaknad av alternativ. De situationer som gatubyråkraterna möter är ofta för komplexa för att försöka ge förutbestämda svar. Den organisatoriska styrningen gör att de så kallade gatubyråkraterna ofta agerar efter policy i praktiken. Begreppet gatubyråkrater används för offentligt anställda, oavsett om de har resurs- eller tidsbrist. Exempel på offentligt anställda är lärare, poliser och socialarbetare (Lipsky, 2010). Gatubyråkraterna har ofta en professionell status som påverkas av gatubyråkraternas handlingsutrymme i sig men också av gatubyråkraternas relation till organisationens ledning, det vill säga deras chefer.

Enligt Brodtkin (2011) agerar gatubyråkraterna inte utifrån vad de önskar, utan snarare utifrån vad de kan eller tillåts enligt de mallar och riktlinjer de måste följa (a.a). Handlingsutrymme kan i vissa sammanhang vara en möjlighet för politiker att missbruka professionell makt (Evans & Harris, 2004). Socialtjänsten kategoriserar sina klienter till ”behandlingsbara” klienter. Individer som vänder sig till socialtjänsten görs till klienter och handläggs som om de passar in i förutbestämda och standardiserade definitioner (Lipsky, 2010). Socialtjänstens kategoriseringar är ofta stigmatiserande och influeras av stereotyper, fördomar och bristande kunskap. Klientifiering som görs får inte sällan konsekvenser för det sociala arbete som utförs av socialtjänstens gatubyråkrater (a.a). Enligt Lipsky (2010) utvecklar gatubyråkraterna olika strategier för att hantera svåra situationer i deras arbete. Lipsky (2010) menar att

gatubyråkraterna utvecklar vissa rutiner i det sociala arbetet som mer eller mindre tenderar att begränsa eller minska efterfrågan och öka användandet av organisationens tillgängliga resurser så att klienterna måste anpassa sig till organisationens procedurer (Lipsky, 2010). Gatubyråkraterna anpassar sig efter de tillgängliga resurser och restriktioner som finns inom organisationen. Den andra strategin är att en del gatubyråkrater väljer att modifiera definitionerna av sitt sociala arbete så att den stora klyftan som finns mellan organisationens mål och bristande resurser minskas. Den tredje strategin är att sänka krav på sin egen prestation genom att ändra uppfattning av klienterna man arbetar med (avhumanisera) som en strategi att minska klyftorna mellan organisationens mål och egen prestation (a.a).

Ett centralt begrepp i Lipskys (2010) teori om gatubyråkrater är ”Creaming”. Begreppet används av Lipsky (2010) för att beskriva hur en del gatubyråkrater väljer att handlägga klienter som har minst behov och därav förefaller ha störst möjligheter att få tillgång till hjälp. Gatubyråkrater som arbetar med exempelvis arbetslösa väljer att handlägga klienter med minst behov av stöd och störst chans att hitta boende. Ibland kan det också hända att gatubyråkraterna väljer att handlägga vissa ärenden framför andra på grund av egna fördomar eller preferenser som påverkar val av klienter. Exempel på differentiering kan handla om hur gatubyråkraterna uppfattar klienternas rätt till stöd. Klienter som tycks vara i behov av akut hjälp går före andra klienter då akuta ärenden får undantag från regler och riktlinjer. Dock uppstår det ett dilemma när vissa klientgrupper prioriteras samt tilldelas extra uppmärksamhet medan det kanske finns andra klientgrupper med lika mycket behov, men som ändå får stå tillbaka bara för att de inte tycks vara i behov av akut hjälp. Det sociala arbetet består av en spänning mellan normer och regler, socialarbetares egna synsätt, klienterna samt mötet dem emellan (Lipsky, 2010).

Lipskys teori om så kallade gatubyråkrater stämmer in på den problematik som presenteras i annan forskning och studier gällande både socialarbetares uppfattning om sitt egna arbete/situation, men även problematiken som våldsutsatta kvinnor upplever när de söker hjälp och stöd. Lipskys teori kan på så vis synliggöra de grunder och faktorer som ger upphov för begränsningar och problem i socialarbetares arbete i att hjälpa och stödja.

4.3 Kvinnor om utsätts för våld och deras hjälpsökande

Liang et al. (2005) har gjort en teoretisk modell som ett sätt att förstå vilka processer kvinnorna går igenom när de bestämmer sig att söka hjälp. Modellen sätter särskilt betoning på att såväl interpersonella som individuella och sociokulturella faktorer och influenser har en stor inverkan på våldsutsatta kvinnors egen uppfattning om våld och beslut att komma ur våldet genom att söka hjälp, inte minst var de söker hjälp och stöd. Den respons eller reaktion som våldsutsatta kvinnor möter påverkar deras uppfattning om våldet i sig och även framtida tankar om att söka hjälp. Om kvinnan t.ex. uppfattar våldet hon utsätts för som en avvikande händelse, är sannolikheten att hon faktiskt kommer att söka hjälp väldigt liten (Liang et al., 2005).

Våld i nära relationer kännetecknas ofta av både kärlek och våld. I en intim relation är det inte lätt att upptäcka subtila typer av misshandel. Många kvinnor har svårt att förstå samt definiera

våldet de utsätts för. Definitionen av våld påverkas många gånger av kvinnans sociala faktorer, det vill säga t.ex. klass, etnicitet och/eller kultur. Individuella faktorer som får våldsutsatta kvinnor att vilja söka hjälp är om dessa kvinnor uppfattar våldshändelserna som främmande, och om de inser att problemet inte kommer att upphöra utan extern hjälp (Ekström, 2016).

Våldsutsatta kvinnors beslut om att söka hjälp påverkar även hur dessa kvinnor ser på sig själva. Om kvinnan uppfattar sig själv som svår att ha kontakt med, en enstöring eller försiktig när det gäller relationer, kommer hennes individuella egenskaper påverka beslutet om att vilja söka hjälp. Sociokulturella och interpersonella faktorer såsom klass, kön, kultur och etnicitet påverkar också kvinnans beslut att vilja söka hjälp. En kvinna som tillhör en viss religion eller kultur som kännetecknas av få skilsmässor, patriarkala drag och starka familjeband har ofta svårare att söka stöd och hjälp utanför familjen. Även beslutet om var våldsutsatta kvinnor söker hjälp och stöd påverkas av interpersonella, sociokulturella och individuella faktorer. Kvinnornas individuella egenskaper påverkar typ av stöd. En del kvinnor väljer exempelvis att söka socialt stöd från vänner eller släktingar medan andra kvinnor väljer att vända sig till polisen eller kvinnojourer (Ekström, 2016). Stöd från vänner och familj (Interpersonella faktorer) påverkar kvinnornas förmåga att söka andra former av hjälp såsom t.ex. polisen. Beslutet om vem kvinnan tänker söka hjälp hos påverkas av sociokulturella faktorer (Ekström, 2016). Processen kvinnan går igenom är inte linjär, utan en process där hennes definition av våldet, sig själv och hennes behov av hjälp förändras (a.a).

I Liangs et al. (2005) teorimodell synliggör man den komplexa processen och faktorerna som avgör hur våldsutsatta kvinnor söker hjälp och vem dom söker hjälp av. Det kan ge en insikt i de svårigheter som kvinnor ställs inför för sitt val att söka hjälp hos socialtjänsten och hur de ser sig själva i sin situation som våldsutsatta, samt relationen de har till sin våldsutövare.

Sammanfattning

Våldsutsatta kvinnors behov av stöd erkänns som sociala problem där välfärden försöker hantera dessa behov genom ansvarsfördelning. Ansvarsfördelning berörs i studien i termer av socialtjänstens roll och funktion i välfärdssamhället. Det sker dock en del förhandlingar och omtolkningar på organisatorisk nivå, därför använde jag mig Lipskys teori för att kunna analysera hur socialtjänstens organisering fungerar genom att rikta fokuset mot gatubyråkraterna där jag analyserar gatubyråkraternas beskrivningar av det sociala arbetet som utförs i praktiken. Detta görs med hjälp av teoribildning som fokuserar på gatubyråkraternas handlingsutrymme och deras olika strategier som används för att hantera komplexa problem. Avslutningsvis använde jag mig av Liang et al. (2005) teoretisk modell för att lättare analysera hur socialtjänstens organisering av det sociala stödet möts av kvinnors som utsätts för våld.

Kapitel 5

Metod

I detta kapitel kommer jag redogöra för valet av metod för studiens utförande.

5.1. Kvalitativ textanalys

Kvalitativ textanalys innebär att man analyserar information utifrån texter för att samla den information man behöver som stöd för forskningens syfte. Genom att analysera texter utifrån deras kontexter kan man på så sätt finna svar på sina forskningsfrågor (Esaiasson m.fl, 2007). Syftet med denna uppsats är att belysa den upplevda problematiken i socialtjänstens relation till våldsutsatta kvinnor. Textanalysen fokuserar därför på de olika synsätt och forskning som gjorts i ämnet gällande våldsutsatta kvinnors upplevelser av socialtjänstens hjälp och stöd, men även hur socialarbetare upplever sitt arbete. På så sätt kan man skapa en bild där båda synsätten integreras och problematiken blir mer synlig från båda perspektiven. Det är viktigt att kunna läsa noggrant men också läsa mellan raderna, då information i texter emellanåt kan ligga ”dolt”, varför man använder sig av teorier för att lättare förstå perspektiv och förmedling av texter (Esaiasson m.fl, 2007). Vissa delar av en text kan vara mer betydelsefulla än andra, och det är viktigt att kunna sortera ut den informationen som gynnar ens egen forskning. Därför är det viktigt att ha ett kritiskt öga och ställa frågor till texten under tiden man läser, t.ex. vad vill texten förmedla, vilka argument framförs och vad är slutsatserna? (Esaiasson m.fl, 2007). När man sorterat ut den viktiga informationen så tolkar man den på ett sätt som kan besvara ens forskningsfrågor. Jag har i denna uppsats främst valt att fokusera på fyra artiklar för min kvalitativa textanalys, och på så sätt begränsat mitt textmaterial. En fördjupning eller en större forskning kan kräva att man använder sig av en större textanalys, det vill säga fler texter till sitt material. Jag har dock valt dessa texter då jag kände att de representerade min forsknings syfte och besvarade mina forskningsfrågor (Esaiasson m.fl, 2007).

5.2 Kritisk ansats

I en kritisk samhällsvetenskaplig ansats handlar forskarens roll om att försöka visa på bilder och motbilder, snarare än att slå fast hur saker och ting är. En kritisk ansats erkänner det inflytande som kultur, social position och historia har över handlingar och uppfattningar. I en samhällsvetenskaplig forskning går det inte att undvika etiska och politiska frågor (Alvesson & Deetz, 2000). Att forska inom samhällsvetenskap men ändå hålla sig neutral är nästan omöjligt. Forskarens forskningsprocess omgärdas av en del val som styrs av forskarens övertygelse och egna värderingar (a.a). Detta gäller även denna studie. Något jag tänkte på under studiens gång var min påverkan genom min förförståelse. En förförståelse jag har efter min praktik inom Malmö stad, Organisation & ledning, är att det är mycket fokus på budget,

rutiner, hemmaplanslösningar och kostnadseffektivitet. Dock är det svårt att säga hur mycket studiens empiri har påverkats av min förförståelse, då jag inte har något att jämföra min studie med, men nackdelen kan vara att jag missat en del saker som någon annan kanske hade tagit hänsyn till och eventuellt fördjupat sig i. Hur frågeställningarna formuleras, vilka problem som lyfts upp, vilka teorier som används samt vilka röster som tystas i forskningen är aspekter som ofrivilligt påverkas av våra egna värderingar och ståndpunkter. Dessa frågor ställs inom kritisk samhällsvetenskaplig forskning och betraktas som centrala frågor för både kreativitet och reflektion (Alvesson & Sköldbberg, 1994). Inom vetenskapliga paradig diskuteras forskaren objektivitet på olika sätt. Inom vissa feministiska teorier hävdar man t.ex. att man bör inkludera belägg och vittnesmål om subjektiviteten för att lättare närmare sig forskningens objektivitet (Montushi, 2003). Den kritiska samhällsvetenskapliga ansatsen har i studien påverkat vilka områden jag har valt att fördjupa mig inom, hur jag ställt mina frågeställningar och inte minst hur frågeställningarna har besvarats. Min ambition i denna studie har i linje med det Alvesson & Deetz (2000) skriver, inte varit att försöka slå fast hur saker och ting är, utan snarare fokusera på olika bilder och motbilder för att sen kunna sätta in alla dessa bilder av det sociala arbetet i en samhällelig kontext.

5.3 Datainsamling

Samtliga data som använts för att fullgöra denna studie är inhämtat via databasen: SwePub och Google Scholar. Sökorden som har använts är följande:

Våld i nära relationer

Socialtjänstens organisering

**Våldsutsatta kvinnors
behovstolkningar**

Gatubyråkrater

inmate partner violence

financial assistance

Studiens utvalda artiklar som kändes stämma in på studiens syfte sparades för att sedan läsas igenom noggrant. Litteratur som inte hittades i mitt lokala bibliotek (Sjöbos bibliotek) beställdes in från antingen Ystads eller Lunds bibliotek. Tidigare studier som valdes var studier som hade titlar och abstract som tycktes passa till studiens syfte och frågeställningar. Valet av studiens vetenskapliga artiklar är ej tidsbegränsat. Årtalen mellan publikationer på studiens utvalda artiklar skiljer sig betydligt. Men jag såg detta som en fördel för att kunna se hur socialtjänstens ansvar för våldsutsatta har förändrats över tid. Jag har dock försökt att hålla mig till nyare artiklar i den mån jag kunde. De proportioner som har inkluderats i studien, är proportioner som fokuserar på socialtjänstens ansvar för våldsutsatta kvinnor och brottsoffer. I studien inkluderades även en del citat som togs ur studiens tidigare forskning. Denna studie har dock exkluderat en del artiklar i urvalet på grund av betalningskrav. Alla

hemsidor och studier som drivits/gjorts av privatpersoner har exkluderats för att maximera studiens tillförlitlighet. Hemsidorna som använts i denna studie är endast tillförlitliga hemsidor som drivs av statliga myndigheter. Till en början använde jag mig av sökorden ovan, men ju fler intressanta artiklar som hittades desto fler relevanta artiklar fångades via artiklarnas referenser.

5.4 Urval

I denna studie har jag valt att utgå ifrån ett ändamålsenligt urval där jag valt ut fyra vetenskapliga artiklar för att analysera mer djupgående. Det resulterade till att jag kunde få en fördjupad förståelse kring hur våldsutsatta kvinnors komplexa behov omförhandlades, tolkades och anpassades (av socialarbetare och socialtjänsten i stort) för att lättare kunna hanteras inom socialtjänsten (Patton, 2002). För att leta fram intressant men framförallt relevant material för studiens arbete använde jag mig av databasen ovan. Mina sökningar gav över 2000 resultat, dock var de flesta resultaten inte av relevans för studiens syfte och frågeställningar då resultaten avhandlade andra teman såsom våld mot äldre, våldsutsatta kvinnor i samkönade relation etc. Av den anledning har jag därför valt att gå igenom artiklarna manuellt för att plocka ut de artiklar som tyckts behandla studiens syfte och frågeställningar bäst. Efter denna urvalsprocess lyckades jag hitta fyra intressanta artiklar som jag valt att analysera mer på djupet och ha som utgångspunkt.

5.5 Studiens fyra utvalda artiklar

Denna studie utgår från fyra artiklar som fokuserar på tre viktiga perspektiv: våldsutsatta kvinnor, socialarbetare och policy. Dessa fyra artiklar skapar en möjlighet för läsaren att få en djupare förståelse kring hur våldsutsatta kvinnors behovs omförhandlas, tolkas och anpassas för att lättare hanteras inom socialtjänsten. De utvalda artiklarna har egna syften och frågeställningar. I studien knyts en del av studiens resultat och analys från dessa fyra artiklar samman då artiklarna används för att kunna besvara studiens övergripande syfte och frågeställningar. Tabellen nedan illustrerar studiens frågeställningar samt hur de knyts an till respektive artikel:

- 1. Hur ser socialarbetares erbjudna insatser till våldsutsatta kvinnor i förhållande till kvinnornas verkliga behov ut?	Artikel 1, 3 och 4
- 2. Hur kan socialtjänstens organisering i termer av specialisering av stödet till våldsutsatta kvinnor ha betydelse för vilken sorts stöd våldsutsatta kvinnor erbjuds?	Artikel 2
- 3. På vilket sätt kan socialarbetares handlingsutrymme påverka våldsutsatta kvinnors rätt till stöd?	Artikel 2 och 3

Som jag tidigare nämnt utgår denna studie från fyra artiklar där varje artikel har eget syfte och egna frågeställningar. Studiens frågeställningar besvaras med hjälp av studiens fyra utvalda artiklar. Nedan presenteras artiklarnas namn, material, analysmetod samt egna syften såsom det är presenterat i respektive artikel.

Artikel 1. Veronica Ekström (2012) Inte bara kvinna. Våldsutsatta kvinnor och deras behov av stöd - konstruktioner och komplikationer i svenskt offentligt tryck. Retfærd. Nordisk Juridisk Tidskrift, Retfærd, 3, 51-68. Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Artikeln syfte:

”Syftet är att granska hur våldsutsatta kvinnor och deras behov av stöd framställs i svenskt offentligt tryck. Med hjälp av ett intersektionellt perspektiv identifieras hur kategorier som klass, kön och etnicitet synliggörs/osynliggörs i de studerade propositionerna och hur detta kan förstås. I artikeln diskuteras hur mäns våld mot kvinnor i nära relationer framställs som problem, hur de våldsutsatta kvinnorna framställs och konstrueras samt hur dessa framställningar förhåller sig till lagstiftarens motiveringar till lagstadgat stöd till dessa kvinnor.”

Artikeln analysmetod: WPR (Bacchi & Eveline, 2010).

Artikeln studerar 6 proportioner:

Prop.	Titel	Departement
1997/98:55	Kvinnofrid	Arbetsmarknadsdepartementet
2000/01:79	Stöd till brottsoffer	Justitiedepartementet
2000/01:80	Ny socialtjänstlag	Socialdepartementet
2002/03:70	Ytterligare åtgärder för att motverka våld i nära relationer	Justitiedepartementet
2005/06:155	Makt att forma samhället och sitt liv – nya mål i jämställdhetspolitiken	Utbildningsdepartementet
2006/07:38	Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor	Socialdepartementet

Artikel 2

Vernoica Ekström (2018) Carriers of the Troublesome Violence – The Social Services' Support for Female Victims of Domestic Violence. *European Journal of Social Work*, ISSN 1369-1457, E-ISSN 1468-2664, Vol. 21, nr 1, s. 61-7

”I artikeln undersöks hur socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relation är organiserat. Artikeln svarar på frågor om socialarbetares uppfattning om betydelse av organisationen och utsträckning socialarbetare kan utvecklas till specialister.”

Material: intervjuer med 16 socialarbetare

Analysmetod: Innehållsanalys

Artikel 3

Veronica Ekström (2017) Negotiating and Justifying Social Services' Support for Female Victims of Domestic Violence. *Nordic Social Work Research*, ISSN 2156-857X, E-ISSN 2156-8588, Vol. 7, nr 1, s. 18-29

”Syftet i artikeln är att undersöka socialarbetares uppfattning om de behov de möter bland kvinnor som utsatts för våld i nära relation, vilken typ av stöd de erbjuder för att möta dessa behov och hur de använder sitt handlingsutrymme för att omförhandla och motivera sitt arbete.”

Material: intervjuer med 16 socialarbetare

Analysmetod: Innehållsanalys

Artikel 4

Veronica Ekström (2015) Violence against women – Social services support during legal proceedings. *European Journal of Social Work*, Vol. 18, nr. 5, 2015

”Syftet är att granska hur våldsutsatta kvinnor och deras behov av stöd framställs i svenskt offentligt tryck. Med hjälp av ett intersektionellt perspektiv identifieras hur kategorier som klass, kön och etnicitet synliggörs/osynliggörs i de studerade propositionerna och hur detta kan förstås. I artikeln diskuteras hur mäns våld mot kvinnor i nära relationer framställs som problem, hur de våldsutsatta kvinnorna framställs och konstrueras samt hur dessa framställningar förhåller sig till lagstiftarens motiveringar till lagstadgat stöd för dessa kvinnor.”

Material: Intervjuer med sex våldsutsatta kvinnor

Analysmetod: tematisk analys

5.6 Studiens empiri

Studiens fyra utvalda artiklar baseras på tre kvalitativa studier. Eftersom studiens syfte handlar om att få fördjupad förståelse kring komplexiteten som finns i socialtjänstens arbete anser jag att kvalitativa studier är lämpligast för denna studie. Denna studie ger dock inga svar på frågor som handlar om socialtjänstens vanligaste arbetssätt och metoder eller hur ofta insatserna ges, vilket hade kunnat återges om studien hade haft en kvantitativ utgångspunkt genom att skapa statistik. Studiens första utvalda artikel bygger på en analys av sex statliga proportioner. De resterande tre artiklarna baseras på kvalitativ intervjuanalys. Jag vill påpeka att denna studie studerar socialarbetares egna beskrivningar och uppfattningar kring sitt sociala arbete och socialtjänstens tillgängliga insatser, vilket inte är att likställa med en forskning kring vad socialtjänsten faktiskt beviljar för insatser till våldsutsatta kvinnor. Detsamma gäller den fjärde artikeln som handlar om kvinnornas upplevelser av stöd och insatser från socialtjänsten. Kvinnornas berättelser berättar inte exakt vad det är de sex kvinnornas fått stöd/inte fått stöd med.

5.7 Hantering av information

När jag lyckades samla in tillräckligt bra textmaterial som verkade stämma in på studiens syfte var det dags att komma igång med läsandet. För att vinna tid samt öka chansen att faktiskt komma ihåg textmaterialet som lästes, gjordes ett anteckningsdokument. I början av läsandet gjordes en så kallad öppen kodning där jag skev spontana kommentarer för att se vilka fraser om skulle dyka upp och börja synas, därefter gick jag över till en mer fokuserad kodning som jag sedan kopplade till studiens teorier för att lättare fokusera på socialtjänstens avgörande roll för våldsutsatta kvinnors rätt till stöd. För att kunna förstå och tolka studiens

material, tilldelades materialet en betydelse/mening. Valet av studiens metod var viktigt eftersom det styrde hur forskningsarbetet skulle göras och inte minst hur arbetet skulle granskas i efterhand (Linda, 2014), vilket bidrog till att forskningen och analysen av studiens empiri blev trovärdig (Svensson & Ahrne 2015).

5.8 Forskningsetiska överväganden

Under studiens gång utgick jag från viljan att tolka och förstå empirin. Dessutom har jag även försökt undvika att påverka studiens resultat av min förförståelse. Eftersom jag använde mig av ett tolkande synsätt, kändes det viktigt att tänka på kontexten, för att eventuellt kunna tolka rätt (Bryman, 2011). Något jag tänkte på under studiens gång var min påverkan genom min förförståelse. En förförståelse jag har efter min praktik inom Malmö stad, Organisation & ledning, är att det är mycket fokus på budget, rutiner, hemmaplanslösningar och kostnadseffektivitet. Dock är det svårt att säga hur mycket studiens empiri har påverkats av min förförståelse, då jag inte har något att jämföra min studie med, men nackdelen kan vara att jag missat en del saker som någon annan kanske hade tagit hänsyn till och eventuellt fördjupat sig i.

Kapitel 6

6.1 Resultat

I detta kapitel är syftet att besvara studiens frågeställningar med hjälp av det insamlade textmaterialet under studiens gång. Studiens tre frågeställningar lyder:

1. Hur ser socialarbetares erbjudna insatser till våldsutsatta kvinnor i förhållande till kvinnornas verkliga behov ut?
2. Hur kan socialtjänstens organisering i termer av specialisering av stödet till våldsutsatta kvinnor ha betydelse för vilken sorts stöd våldsutsatta kvinnor erbjuds?
3. På vilket sätt kan socialarbetares handlingsutrymme påverka våldsutsatta kvinnors rätt till stöd? Ovanstående frågeställningar kommer att besvaras i turordning

Studiens första frågeställning

- Hur ser socialarbetares erbjudna insatser till våldsutsatta kvinnor i förhållande till kvinnornas verkliga behov ut?

Kvinnornas behov

Våldsutsatta kvinnors behov ser väldigt varierande ut. Kvinnornas största bekymmer är ekonomi. De flesta våldsutsatta kvinnor har svårt att hitta prisvärda bostäder, betala hyrorna i tid och inte minst nekas bostad på grund av dålig ekonomi (Wendt Höjer, 2002). Även

våldsutsatta kvinnor som har tillgång till jobb kan ibland vara i behov av ekonomiskt bistånd i samband med upprottet och t.ex. under flytten till socialtjänstens skyddade boenden då de kan ha svårt att komma åt sina egna besparingar (Ulmestig & Panican, 2015). Utöver ekonomiskt bistånd är våldsutsatta kvinnor i behov av praktisk hjälp. Kvinnornas praktiska behov kan handla om en rad olika saker. En del kvinnor kan vara i behov av få hjälp med att t.ex. förmedla kontakter, hämta saker i boendet, fylla i blanketter, få följa till rättegångar etc. Kvinnornas praktiska behov kan ibland till och med vara så stora att de tar över andra behandlande insatser, såsom behandlings/stödsamtal (Ekström, 2016).

Att prata av sig om våldet, bli sedd, lyssnad och bekräftad är väldigt uppskattat av många våldsutsatta kvinnor. Utöver kvinnornas behov av behandlande samtal samt ekonomiska och praktiska behov, är dessa kvinnor även i behov av boende då ekonomi och boende oftast är sammanflätade problem (a.a). Våld i nära relationer leder till en försämrad förmåga där våldsutsatta kvinnor får svårigheter med att både få och upprätthålla en bostad. Eftersom många våldsutsatta kvinnor tvingas att lämna parets gemensamma boende i samband med upprottet, är det inte helt ovanligt att dessa kvinnor blir utan boende på grund av ekonomiska svårigheter vilket kan försvåras av en dålig position på arbetsmarknaden. Att lösa kvinnornas betydande ekonomiska svårigheter är viktigt, men att lösa deras boendesvårigheter är minst lika viktigt (Ekström 2018). Många våldsutsatta kvinnor tvingas på grund av skyddsskäl att flytta eller fly från parets gemensamma boende. Kvinnornas boendebestånd uppdelas enligt Ekström (2018) till tre olika nivåer: skyddsbehov, stödbehov och bostadsbehov. *Bostadsbehov* enligt Ekströms (2018) definition är när kvinnan befinner sig i risksituation och behöver gömma sig från förövaren. *Skyddsbehov* är när kvinnan blivit utsatt för hot, och *stödbehov* är då när den våldsutsatta kvinnan inte klarar av att bo ensam på grund av psykisk ohälsa och nedstämdhet (a.a). Ekström (2018) skriver att dessa tre behovstyper inte utesluter varandra då våldsutsatta kvinnor ibland kan vara i behov av fler typer samtidigt. Oavsett individuella förutsättningar, placeras våldsutsatta kvinnor alltid på tillfälliga skyddade boenden som en kortsiktig lösning tills de på egen hand lyckas hitta boende. Många våldsutsatta kvinnor har dock svårt att hitta boende med tanke på deras ekonomiska svårigheter, psykisk ohälsa och dålig position på arbetsmarknaden. I Ekström (2016) avhandling uttrycker många socialarbetare sin frustration över att de saknar verktyg att hjälpa våldsutsatta kvinnor att hitta permanenta boenden, och att ett fungerande system med en så kallad social förtur för våldsutsatta kvinnor via kommunala bostadsbolag eller bostadsförmedlingen förefaller vara väsentligt för att hantera våldsutsatta kvinnors boendeproblematik.

Socialtjänstens insatser till våldsutsatta kvinnor

Baserat på tidigare forskning har denna studie kommit fram till att socialtjänstens insatser delas in i 3 kategorier: skyddat boende, ekonomiskt bistånd och stödsamtal. Nedan kommer en beskrivning av dessa tre.

Skyddat boende

Kvinnor som utsätts för våld eller andra övergrepp kan vara i behov av akut hjälp men också hjälp på längre sikt i form av bland annat permanent boende. Skyddade boenden erbjuds främst till kvinnor som befinner sig i våldsutsatta situationer. Vid akutsituationer ska kommunen kunna erbjuda våldsutsatta kvinnor ett skyddat boende med direkt inflyttning. Enligt utredningen om socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor framgår att socialtjänsten ofta har brist på skyddade boenden (SOU 2006:65), och att många kommuner har stora problem med att ordna skyddade boenden på grund av brist på jourlägenheter (Prop. 2006/07:38). Dessutom har våldsutsatta kvinnor som tillhör små kommuner ofta svårare att få skydd i sin hemkommun, då hemkommunen är alldeles för liten geografiskt, resurs- och befolkningsmässigt för att ska kunna erbjuda skydd inom sin kommungräns (Prop. 2006/07:38). Kvinnornas placering görs efter individuella bedömningar. Bedömningen av våldsutsatta kvinnors behov av skyddat boende blir olika eftersom olika socialarbetare och kommuner ställer olika krav och sätter upp olika trösklar för våldsutsatta kvinnor som ansöker om hjälp. Olika kommuner och socialarbetare har ofta varierande åsikter om huruvida det ska finnas allvarliga risker eller ej för våldsutsatta kvinnor för att göra sig berättigad en placering. Med andra ord kräver vissa att allvaret i situationen ska vara mer påtagligt än andra, där man får hjälp med boende beroende på hur socialtjänsten bedömer situationens allvar. Våldsutsatta kvinnor som placeras på tillfälliga skyddade boenden kan dock inte vistas där hur länge som helst, då kvinnorna ofta är i behov av mycket annat än tillfälliga akuta boenden eller mat på bordet (Ekström 2016). Trots att kommunen och socialtjänsten uppger sig kunna erbjuda dessa kvinnor ett behovsanpassat stöd, väljs de dyra placeringsalternativen som motsvarar kvinnornas verkliga behov nästan alltid bort på grund av höga kostnader (Prop. 2006/07:38). En del våldsutsatta kvinnor får akut hjälp genom att placeras på behovsanpassade boenden, medan andra våldsutsatta kvinnor planeras på vandrarhem eller hänvisas till bekanta och vänner. Våldsutsatta kvinnors tillfälliga akuta boenden går dock på ett eller annat sätt nästan alltid att lösa. Det som sällan går att lösa är kvinnornas långsiktiga behov i form av bland annat permanent bostad. Eftersom socialarbetare uppger sig sakna verktyg för att kunna lösa kvinnornas långsiktiga problem, ligger ansvaret att hitta boende på den våldsutsatta kvinnan själv.

Praktiskt stöd och ekonomiskt bistånd

Våldsutsatta kvinnor är oftast i behov av tillfälligt ekonomiskt bistånd under tiden de placeras på skyddade boenden, men vissa kvinnor är även i behov av långvarigt ekonomiskt bistånd. Det ekonomiska biståndet är viktigt för våldsutsatta kvinnor som saknar tillgång till jobb och ekonomiska resurser, men även viktigt för arbetande kvinnor då många kvinnor har svårt att få tillgång till sina pengar innan skilsmässan eller separationen är klar (Ulmestig & Panican, 2015) Bland de socialarbetare som blev intervjuade av Ekström (2016) uppger vissa att kvinnornas behov av det praktiska stödet upptar väldigt mycket tid. Enligt socialarbetare som blev intervjuade av Ekström (2016) upptar kvinnornas praktiska behov mycket av socialarbetarens arbetstid. Kvinnornas praktiska behov ser olika ut. Ibland gör socialarbetarna de praktiska behoven som en insats och ibland inom ramen för den formella utredningen.

Stödsamtal

Tillgång till stödsamtal varierar mellan Sveriges olika kommuner. Vissa kommuner erbjuder inga stödsamtal alls. Andra kommuner har professionella terapeuter som erbjuder olika former av behandlande samtal eller stödsamtal till våldsutsatta kvinnor. Sedan finns även vissa kommuner som har separata regionala verksamheter för våldsutsatta kvinnor som på egen hand vill vända sig dit för att få olika former av behandlande samtal. Dock får dessa kvinnor inget formellt biståndsbeslut. Våldsutsatta kvinnor är ofta i behov av stödsamtal för att inte känna sig övergivna efter det besvärliga uppbrottet (Wendt Höjer, 2002). Stödet som våldsutsatta kvinnor erbjuds innehåller dock betydande skillnader (Ekström 2017). En del socialarbetare ger stöd till nästan alla våldsutsatta kvinnor, medan andra endast ger stöd till utsatta kvinnor som aldrig tänker återvända till en våldsam partner (a.a).

Sammanfattande slutsatser

Analysen visar att socialarbetares olika tolkningar spelar en viktig roll för hur våldsutsatta kvinnors individuella behov och rätt till det sociala stödet ska förstås (Fraser, 1989). I detta kapitel visar analysen att våldsutsatta kvinnors behov är komplexa då det finns betydande variationer mellan dessa kvinnor. Kvinnornas behov och socialtjänstens erbjudna insatser kan kategoriseras i tre kategorier: boende, ekonomiskt bistånd och samtalsstöd. Många socialarbetare uttrycker svårigheter i att på bästa sätt kunna tillgodose kvinnornas behov. Sveriges bostadsmarknad gör det svårt för många våldsutsatta kvinnor att hitta boende. Socialarbetare uttrycker att de saknar verktyg för att kunna hjälpa våldsutsatta kvinnor att hitta effektiva och snabba lösningar. Brist på skyddande boenden för våldsutsatta kvinnor gör det ibland svårt för socialarbetarna att hitta platser som är lediga. Kvinnornas behov av stödsamtal brister tyvärr också ibland på grund av att vissa kommuner inte erbjuder någon form av stödsamtal, men också för att kvinnornas behov av det praktiska stödet enligt socialarbetarna inte alltid går att hinna med på grund av tidsbrist.

Studiens andra frågeställning

- Hur kan socialtjänstens organisering i termer av specialisering av stödet till våldsutsatta kvinnor ha betydelse för vilken sorts stöd våldsutsatta kvinnor erbjuds

Socialtjänstens organisering

Socialtjänsten är idag organiserad i olika specialiserade enheter (Bergmark & Lundström, 2007). Lundgren et al. (2009) identifierar i sin studie ett antal huvudsakliga organisationsmodeller bland Sveriges olika socialtjänster: *personbunden specialisering* (där socialarbetare jobbar i princip med alla typer av de sociala problemen), *problembaserad specialisering* (uppdelning i barn-och ungdom, ekonomiskt bistånd, missbruk etc.), *funktionsbaserad specialisering* (där utredningar separeras från behandling/insatser) och *multispecialiserad organisation* (där man delar upp organisationen efter både problematik och

funktion). Ekström (2017) skriver att stöd som erbjuds kvinnor som utsätts för våld ofta är svårt att integrera i socialtjänstens organisationsstrukturer. Våldsutsatta kvinnors behov ser väldigt olika ut, och många gånger ingår de även i andra kategorier av sociala problem. Hanteringen av våldsutsatta kvinnors behov görs inte sällan av andra handläggare än de handläggare som jobbar inom individ-och familjeomsorgen, som t.ex. social barnavård eller ekonomiskt bistånd (a.a). I vissa kommuner har våldsutsatta kvinnor särskilda enheter som handlägger våldsutsatta kvinnors behov, medan socialtjänsten i andra kommuner väljer att samverka med andra enheter för att lösa frågor som handlar om bland annat ekonomiskt bistånd. Trots att vissa kommuner har särskilda enheter för våldsutsatta kvinnor för att samla stödet på en och samma enhet, kan fortfarande vissa delar i arbetet handläggas av andra specialister på andra enheter, vilket gör att kommunernas specialisering sällan blir fullständig (a.a). Våldsutsatta kvinnor tvingas på grund av våldets negativa konsekvenser att ansöka om bland annat ekonomiskt bistånd. Handläggningen av det ekonomiska biståndet handläggs inte inom kommunernas särskilda enheter för våldsutsatta kvinnor, utan handläggs av handläggare som jobbar på försörjningsenheten (Ulmestig & Panican 2015). Dessutom har små kommuner ofta svårare att hantera sådana ärenden jämfört med andra geografiskt större kommuner. Mindre kommuner har exempelvis svårt att skapa särskilda enheter på grund av alldeles för få våldsärenden som kan uppfylla tjänsten, vilket påverkar kommunens specialiserade tjänster och enheter (Ulmestig & Panican 2015).

Helhetssyn

Begreppet helhetssyn är centralt i den nya socialtjänstlagen (Pettersson, 2014). Bergmark & Lundström (2007) skriver att förarbeten till socialtjänstens nya lag som trädde i kraft 1982 betonar vikten av helhetssyn och integritet. Alla sociala problem ska hanteras utifrån en helhetssyn där insatserna utformas utifrån ett helhetsperspektiv (a.a) I Sverige ser socialtjänsten idag annorlunda ut. Välfärdssektorns marknadsorientering har medfört en ökad uppdelning mellan insatser och beslutsfattande (Blom, 2006). Enligt Perlinski (2010) leder dagens organisatoriska specialisering till en kompetensförlust vad gäller förmåga att tolka och uppfatta helheten i individens situation. Många socialarbetare söker dock enligt Morén et al. (2010) samarbete samt arbetar själva utifrån en helhetssyn. Socialarbetare är beroende av att ha ett bra samarbete med andra delar av individ-och familjeomsorgen på grund av våldsutsatta kvinnors varierande behov, som många gånger handläggs på andra enheter än individ-och familjeomsorgen (Morén et al., 2010). Socialarbetares arbete präglas av integrering och parallellitet (Ekström, 2016). En av de socialarbetare som blev intervjuade av Ekström (2016) jämför socialtjänstens olika enheter med ”bordsben” där bordsbenen ska vara parallella strukturer, separerade och för att lyckas ha ett fungerande bord gäller det att ha fungerande bordsben. I de kommuner där socialtjänstens samarbete präglas av parallella strukturer betonar socialarbetarna t.ex. tystnadsplikt och sekretess mellan socialkontorets olika enheter. En del av socialarbetarna som blev intervjuade av Ekström (2016) beskriver hur de upplever att deras kunskap begränsas då de inte får veta vad andra enheterna gör, vilket de anser är ett bekymmer. Många socialarbetare tycker att bordsbenen innebär att varje enhet fokuserar på att göra just ”sitt”, varken mer eller mindre. Dock finns det en del andra socialarbetare som också blev intervjuade av Ekström (2016) som beskriver samarbetet mellan socialtjänstens olika enheter lite annorlunda. Socialarbetarna talar t.ex. om socialtjänstens gemensamma

möten där många socialarbetare från socialtjänstens olika enheter träffar den våldsutsatta kvinnan för ett så kallat första möte, eller också möten mellan socialtjänstens professionella socialarbetare där olika ansvarsfördelningens frågor diskuteras och hanteras (a.a). Den parallellitet som präglar en del av Sveriges kommuner beskrivs av många socialarbetare som öppen och integrerade. En gemensam hantering av våldsutsatta kvinnors behov behöver inte alltid innebära att alla enheter måste hantera allting tillsammans, utan det som verkligen behövs är tydliga mål, rätt planering och ansvarsfördelning (a.a).

Domänkonsensus och domänkonflikter

Erfarenheterna av socialarbeters samarbete med socialtjänstens olika enheter varierar. Parallellitet behöver inte alltid innebära ett dåligt samarbete. Integrering behöver inte heller nödvändigtvis innebära ett fungerande samarbete. När socialtjänstens olika enheter har bristfällig och begränsad kunskap om hur bra/dåligt andra enheter sköter sitt jobb riskerar stödet att falla. En sådan risk är ofta större i kommuner där arbetet präglas av parallellitet (Ekström, 2016). Ett integrerat samarbete har också sina nackdelar. Nackdelen är att samarbetet i kräver mycket tid, vilket ofta blir svårt med tanke på socialarbeters arbetsbelastade tjänster. Socialarbetare på ekonomiskt bistånd har t.ex. ofta svårt att besöka de våldsutsatta kvinnorna som är placerade på skyddade boenden på grund av tidsbrist, trots att det är av stor vikt att göra sådana besök. Just synen på, och kunskap om, våld är nyckeln till ett bra samarbete. Socialarbeters brist på kunskap om våldsutsatta kvinnor och begränsad samsyn om hur det sociala stödet ska hanteras försvårar samarbetet (a.a). Bristande kunskap hos socialtjänstens olika socialarbetare leder tankarna till nyinstitutionell teoribildning och det Grape (2006) skriver om domänkonflikter där olika aktörer inom verksamhetsdomänen gör olika domänanspråk utifrån sina egna tolkningar och logiker (Grape, 2006). Många av de socialarbetare som blev intervjuade av Ekström (2016) uttrycker att samarbetet med t.ex. handläggare på ekonomiskt bistånd ofta är bristfälligt på grund av handläggares egna synsätt på våld (a.a). Det är dock inte konstigt om man tänker utifrån det nyinstitutionella perspektivet. Socialarbetare som jobbar exempelvis på ekonomiskt bistånd eller försörjningsenheten har andra logiker än de socialarbetare som arbetar på kvinnofridsenheter. När olika aktörer har olika domänanspråk uppstår det en rad domänkonflikter (Grape, 2006).

Förutsatt att socialtjänstens socialarbetare har tillräcklig kunskap om våld och en samsyn kring våldsutsatta kvinnors situation behöver dock inte graden av specialisering eller samarbetsformen hindra varken helhetssynen på våldsutsatta kvinnors situationer eller samarbetet mellan socialarbetarna. Specialiseringen i sig utgör inga hinder i och med att våldsutsatta kvinnors stöd ofta präglas av en helhetssyn. Adekvat stöd utifrån ett helhetsperspektiv och hänsyn till kvinnornas komplexa behov erbjuds även av kommuner där arbetet präglas av parallellitet, förutsatta att socialtjänstens ”bordsben” sköter sin del med utgångspunkt i samsyn på mäns våld mot kvinnor och kunskap om våldsutsatta kvinnors komplexa behov. Då skapas goda förutsättningar för domänkonsensus.

Handledning och kompetens

Specialiseringen och organiseringen är två centrala aspekter för det sociala arbetet inom socialtjänsten. En annan aspekt är socialtjänstens möjligheter att erbjuda sina anställda utbildning och med det en chans till utveckling för att de ska kunna specialisera sig (Ekström, 2016). För att socialarbetarna ska kunna utvecklas är utbildning och kunskap en viktig förutsättning. Utbudet av utbildningar som socialarbetarna får på sin arbetsplats är väldigt varierande. Utöver utbildning och kunskap är handledning en viktig faktor som inte sällan påverkar vilka verktyg socialarbetare får för att både kunna utveckla sin kompetens och utföra sitt arbete. Handledning som erbjuds till socialarbetarna är ojämn (a.a). Bland de socialarbetare som blev intervjuade i Ekströms (2017) studie berättar en av kuratorerna som jobbade på kommunens särskilda behandlingsenhet för våldsutsatta, hur enheten inte haft tillgång till handledning på ca ett år. Vidare berättar samma kurator hur kuratorerna varit missnöjda med enhetens tidigare handledning, samt hur processen att hitta professionell handledare dragit alldeles för mycket ut på tiden. Bristande handledning leder till individualiserat och ensamt ansvar i stället för att ansvaret ska delas jämnt inom organisationen. Socialarbetare som blev intervjuade anser att bristande handledning innebär att kommunens socialarbetare inte får tillgång till det stöd de behöver (a.a). Spretigheten vad gäller såväl kompetens som handledning för de socialarbetare som blev intervjuade av Ekström (2017), visar att graden av socialarbetares samsyn i dessa frågor inte är så hög. Detta kan utifrån ett nyinstitutionellt perspektiv innebära att där ännu inte föreligger någon slags omfattande likriktning inom detta fält. Med hjälp av DiMaggio och Powells (1983) analys av de olika likriktningar som finns inom organisationerna kan vi se att graden av tvingande likriktning (styrande riktlinjer och lagar) är låg och att det snarare är genom normativ eller mimetisk inriktning, vilket innebär att fältet kanske kommer utvecklas till att bli mer likriktat (Ekström, 2016). Själva organiseringen i sig är inte detaljstyrd i lagstiftningen. Socialstyrelsen har valt att inte reglera det sociala arbetet i brinnande föreskrifter. I SOSFS 2014:4 framgår dock att socialarbetare som handlägger och följer upp alla typer av ärenden som gäller enskilda, enligt socialtjänstlagen bör ha tillräcklig kunskap om våld samt ha en förmåga att omsätta dessa kunskaper i praktiken. Vidare anser Socialstyrelsen att våldsärenden som avser våldsutsatta kvinnor dessutom bör handläggas av utbildade socionomer (SOSFS 2014:4). Trots att det rekommenderas en högre grad av utbildning, det vill säga socionomutbildning, saknar socionomerna en fördjupad förståelse om våld med tanke på hur lite kunskap det förmedlas om våld under utbildningen. Socialstyrelsens rekommendationer och krav anses därför vara låga eftersom de ställda kraven inte anses syfta till specialistkunskaper (Ulmestig & Panican, 2015). Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor anses vara ett politiskt centralt område. Stödet som erbjuds våldsutsatta kvinnor blir dock extra besvärligt för de små kommunerna där det sällan handläggs några våldsärenden (Mattson, 2013). Mindre kommuner har exempelvis svårt att skapa särskilda enheter på grund av alldeles för få våldsärenden som kan uppfylla tjänsten, vilket påverkar kommunens specialiserade tjänster och enheter betydligt mer (Ulmestig & Panican 2015; Holmberg & Bender, 2003).

Sammanfattande slutsatser

Socialtjänstens organisering av det sociala stödet har betydelse för vilket stort stöd våldsutsatta kvinnors erbjuds. Socialtjänstens organisering påverkar socialarbetares tillgång till givande handledning och inte minst i vilken grad våldsutsatta kvinnors stöd fragmenteras. Dock behöver inte själva specialiseringen alltid innebära att socialarbetarna blir specialister. Socialarbetare i den specialiserade socialtjänsten kan antingen vara specialister eller generalister. Specialiseringen och organiseringen har även stor betydelse för samarbetet som sker inom socialtjänstens individ och familjeomsorg och hur synen på våld och våldsutsatta kvinnors behov av stöd skiljer sig åt mellan socialtjänstens olika socialarbetare som tillhör olika enheter. I tidigare studier beskrivs stödet till våldsutsatta kvinnor inte sällan som problematiskt (Mattson, 2013; Ekström, 2016; Holmberg och Bender, 2003). Beskrivningen av det problematiska stödet till våldsutsatta kvinnor återfinns i Ekströms (2016) intervjuer med socialarbetarna där stödet också förefaller vara organisatoriskt besvärligt. Socialarbetare känner sig ofta osäkra på ifall stödet till våldsutsatta kvinnor ska inordnas inom socialtjänsten där vissa delar av våldsutsatta kvinnors behov handläggs på separata enheter för bland annat ekonomiskt bistånd, eller om stödet ska organiseras inom särskilda specialiserade enheter (Ekström, 2016). Handläggningen av det ekonomiska biståndet handläggs inte inom kommunernas särskilda enheter för våldsutsatta kvinnor, utan av handläggare som jobbar på försörjningsenheten (Ulmestig & Panican 2015). Dessutom har de små kommunerna ofta svårare att ge ekonomiskt stöd jämfört med större kommuner som kan ha en större budget/resurser. I mindre kommuner har socialarbetare exempelvis svårt att skapa särskilda enheter för våldsutsatta kvinnor på grund av att det finns få våldsutsatta kvinnor som vänder sig dit, vilket påverkar kommunens specialiserade tjänster och enheter betydligt mer (Ulmestig & Panican 2015).

Studiens tredje frågeställning

- På vilket sätt kan socialarbetares handlingsutrymme påverka våldsutsatta kvinnors rätt till stöd?

Ett begränsat handlingsutrymme

Handlingsutrymmet beskrivs som fundamentalt i Lipskys (2010) teori om anställda socialarbetare inom den offentliga sektorn, så kallade street-level-bureaucrats, eftersom det sociala arbetet består av oförutsägbarhet och komplexitet. Sättet socialarbetare använder sig av sitt handlingsutrymme, blir det sätt som i praktiken också blir socialtjänstens policy (Brodkin, 2011). Socialarbetare anser att det sociala stödet till våldsutsatta kvinnor har ganska hög status bland politiker och inom socialtjänsten (Ekström, 2016). Resurserna som erbjuds våldsutsatta kvinnor är inte så begränsade jämfört med socialtjänstens andra delar. I Sverige ger ramlagstiftningen ett stort utrymme för socialtjänstens socialarbetare, men det stora handlingsutrymmet begränsas inte sällan av Socialstyrelsens nya bindande föreskrifter (a.a). Dessa föreskrifter utgör exempel på det som DiMaggio & Powell (1983) inom nyinstitutionell teoribildning kallar tvingade likriktning (riktlinjer och lagstiftningar som påverkar de olika organisationerna så att de alltmer liknar varandra). Flera av de socialarbetare som blev

intervjuade av Ekström (2016) beskriver hur de nya kraven på riskbedömningar och formella utredningar har påverkat det sociala arbetet i praktiken. I Ekströms (2016) artikel *Carriers of the Troublesome Violence – The Social Services' Support for Female Victims of Domestic Violence* skriver författaren hur socialtjänstens organisering i termer av specialister och specialisering påverkar socialarbetares handlingsutrymme, då handlingsutrymmet begränsas av olika svårigheter i kollegornas samarbete och av hur kollegornas (socialarbetare) bedömningar av, och syn på, våld skiljer sig åt inom organisationens olika enheter. Vidare skriver Ekström (2016) att graden av socialarbetares specialisering även påverkas av andra faktorer såsom kompetensutveckling och handledning, vilka i sin tur också påverkar socialarbetares handlingsutrymme. I två andra artiklar av samma författare: *"Inte bara kvinna. Våldsutsatta kvinnor och deras behov av stöd"* och *"Negotiating and Justifying Social Services' Support for Female Victims of Domestic Violence"* skriver Ekström (2012) att socialarbetares tillgång på möjliga insatser är en minst lika viktig faktor och har en stor betydelse för socialarbetares handlingsutrymme (a.a). Den svenska socialtjänsten har gått igenom en del marknadsanpassningar (Blom, 2006). Socialarbetares uppdrags handlar idag i stort sett om att utreda klienternas behov, bedöma och sedan fatta beslut om hjälpinsatser som en annan än socialarbetarna tillhandahåller. Det innebär med andra ord att socialarbetare är beroende av organisationens tillgängliga insatser. I Ekströms (2016) artikel *"Negotiating and Justifying Social Services' Support for Female Victims of Domestic Violence"* framkommer det att det finns en del svårigheter med att t.ex. ordna skyddade boenden till våldsutsatta kvinnor. När det inte finns lediga platser placeras kvinnorna på vandrarhem på grund av brist på lediga skyddade boenden eller bättre alternativ. Ett annat tydligt exempel som också framkommer i artikeln är insatser inriktade på behandling eller stödsamtal. Vissa kommuner erbjuder inga behandlade samtal till våldsutsatta kvinnor. Insatserna som erbjuds våldsutsatta kvinnor är inte alltid anpassade efter kvinnors individuella behov. Många socialarbetare upplever att utvecklingen som har skett av mallbaserade och färdiga program på de särskilda behandlingsenheterna sällan går att anpassa till våldsutsatta kvinnors individuella behov (a.a).

En ökad förståelse av socialarbetares handlingsutrymme

För att kunna få en ökad förståelse kring socialarbetares handlingsutrymme och hur deras handlingsutrymme påverkar det stöd som våldsutsatta kvinnor erbjuds, behöver fokuset inte enbart riktas mot formell status, resurser och lagar. Även socialtjänstens organisering och tillgång till insatser är väsentliga aspekter av hur stort eller begränsat handlingsutrymme socialarbetarna kan ha. Ekström (2016) beskriver i sin artikel *"Negotiating and Justifying Social Services' Support for Female Victims of Domestic Violence"* en del faktorer som spelar att betydande roll för socialarbetarnas handlingsutrymme: lagar/policy, resurser, status, utbud/marknad och organiseringen/specialiseringen. Enligt Ekström (2016) spelar lagar en central aspekt i hur handlingsutrymmet begränsas. Den svenska socialtjänstlagen är formulerad av en rad ramlagstiftningar där det beskrivs en del mål snarare än konkreta avgränsade krav och rättigheter. Dessutom innebär de formuleringar om finns i kommunallagen att Sveriges kommuner ska ha relativt stort mandat att utforma socialtjänstens korrekta insatser. Utöver lagar är gatubyråkraternas status och resurser två centrala aspekter

som också påverkar socialarbetares handlingsutrymme. Två ytterligare faktorer som lyfts av de intervjuade socialarbetare som viktiga är: organisering/specialisering och tillgängligheten till insatser (a.a). Med tillgängligheten till insatser menas insatser som t.ex. stödsamtal, praktiskt stöd, behandling och skyddat boende. Dessa insatser är inte alltid tillgängliga på alla marknader. I vissa fall handlar det om insatser som utförs utanför socialtjänstens av ideella organisationer eller även insatser som säljs av olika aktörer på marknadsmässiga grunder. Oavsett vilken stort insats, är en samsyn och ett bra samarbete viktigt inom socialtjänsten för att lättare kunna tillgodose våldsutsatta komplexa behov. När socialarbetares samarbete präglas av det Grape (2006) kallar domänkonflikter, det vill säga olika logiker som vill dominera, blir konflikterna allvarliga och socialarbetares handlingsutrymme minskas vilket leder till ett bristfälligt stöd (Grape, 2006; Ekström, 2016).

Socialarbetares olika strategier att hantera svåra situationer

Handlingsutrymmet handlar i stort sett om hur det används snarare än ifall det existerar eller ej. Brodtkin (2011) skriver att gatubyråkraterna inte sällan inför olika svårigheter när de endast agerar utifrån vad de får lov till snarare än vad de egentligen skulle vilja (a.a). För att hantera svåra arbetssituationer använder gatubyråkraterna sig av olika strategier. Det finns tre generella strategier som identifieras av Lipsky (2010), och som används bland gatubyråkraterna då dem försöker: 1. finna lösningar till att organisera arbetet inom den ekonomiska gränsen som existerar. 2, manipulera faktorer mellan verksamhetens mål och de resurser som är tillgängliga samt 3, modifiera sin uppfattning om klienterna för att reducera det utrymme mellan själva verksamhetens mål och deras egna prestationer (Lipsky, 2010).

Flera kategorier används även för att upprätthålla handlingsutrymmet. Socialarbetarna ställer krav, gör en del begränsningar och överför ansvar. Begränsningar kan innebära att tillgången till öppen stödverksamhet/servicetjänster begränsas eller minskas. Det kan exempelvis handla om att sätta en gräns på hur många samtal en våldsutsatt kvinna kan få tillgång till eller helt enkelt hur länge kvinnan får lov att vistas kvar på de skyddade boenden. Kraven handlar i större utsträckning om hur kvinnorna bör visa sin inställning gentemot mannen. I vissa fall kan kraven innebära att de våldsutsatta kvinnorna måste ha lämnat mannen medan det i andra fall kan handla om kvinnornas attityd kring separationen. Ett tecken som tyder på att kvinnan är på god väg att lämna mannen kan även ibland ställas som krav för att socialarbetaren ska vilja erbjuda sitt stöd (Ulmestig & Panican, 2015; Ekström, 2016). Sista strategin handlar om ansvarsöverföring, där socialarbetarna för över ansvaret till exempelvis den våldsutsatta kvinnan själv men även till andra avdelningar, organisationer och myndigheter (a.a). Dessa 3 strategier (begränsning, krav och ansvarsöverföring) kan i vissa fall uppfattas som ”empowerment”, det vill säga att de kan ses som ett sätt att inte behandla utsatta kvinnor som ett offer, utan faktiskt ge auktoriteten till dessa kvinnor att själv kunna förändra sin situation. Dock får socialarbetare inte använda sig av generella krav utan att göra individuella bedömningar i det enskilda fallet, för då tolkas det mer som att socialarbetare använder sig av sådana strategier för att avskräcka sina klienter från att hamna i svåra situationer snarare än att verkligen försöka tillgodose kvinnornas behov (Ulmestig & Panican, 2015).

Sammanfattande slutsatser

Kvinnors rätt till stöd handläggs och materialiseras olika på grund av socialtjänstens och handläggares olika tolkningar av socialtjänstlagen (Holmberg & Bender, 2003; Ekström, 2016). Stödet som erbjuds våldsutsatta kvinnor anpassas sällan utifrån kvinnornas individuella behov (Ulmestig & Panican, 2015). Specialiseringen innebär att specialutbildade socialarbetare ska kunna utreda våldsutsatta kvinnors behov och fatta adekvata beslut om insatser. För att kunna fatta sådana beslut, gäller det att också att de har tillgängliga adekvata insatser att fatta beslut om. Brist på resurser leder till bristfälligt stöd eller inget stöd alls. Ett exempel är våldsutsatta kvinnors behov av behandling och stödsamtal. Ett ytterligare exempel är våldsutsatta kvinnors behov av boende. Kvinnornas placering på skyddade boenden görs efter individuella bedömningar. Bedömningen av våldsutsatta kvinnors behov av skyddade boenden blir också olika, eftersom olika socialarbetare och kommuner ställer olika krav och sätter upp olika trösklar för våldsutsatta kvinnor som ansöker om hjälp. En del våldsutsatta kvinnor får akut hjälp genom att placeras på skyddade boenden, medan andra våldsutsatta kvinnor placeras på vandrarhem eller hänvisas till bekanta och vänner. Våldsutsatta kvinnors tillfälliga akuta boenden går dock på ett eller annat sätt nästan alltid att lösa. Det som sällan går att lösa är kvinnornas långsiktiga behov i form av bland annat permanenta boenden. Lipsky (1980) hävdar att handläggares handlingsutrymme begränsas av resurser och lagar, men denna studie visar att även socialtjänstens organisering/professionalisering kring utbudet av insatser begränsar socialarbetares handlingsutrymme.

Med andra ord är socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor ofta begränsat av byråkratiska riktlinjer som inte alltid går att förhålla sig till i det verkliga livet/situationen som en våldsutsatt kvinna befinner sig i. Det är viktigt att ha ramverk och regler för hur insatser ser ut och resurser fördelas, men de speglar inte alltid det behov som finns. En hög arbetsbelastning kan ofta leda till att individer avhumaniseras och behandlas som ärenden, och resursfördelning kommuner emellan ser annorlunda ut vilket också speglar vilken typ av hjälp och stöd en våldsutsatt kvinna kan bli erbjuden. Det är tydligt utifrån textanalysen att både socialarbetare och våldsutsatta kvinnor som söker hjälp hos socialtjänsten är medvetna om problematiken och att det finns ett missnöje med hur insatserna ser ut idag. Att belysa denna problematik och missnöje kan vara en viktig del i arbetet mot bättre utvecklade insatser, samt en viktig punkt att föra på den politiska agendan där många beslut tas kring resurser, lagar och ramverk för insatserna.

Kapitel 7

7.1 Diskussion

Denna studie baserad på tidigare forskning har kommit fram till att kunskap är en viktig förutsättning för arbetet med kvinnor som utsätts för våld i nära relationer (Wendt & Enander 2013). Det sociala stödet är väsentligt för utsatta kvinnor då stödet bidrar till en ökad känsla av gemenskap och meningsfullhet som i sin tur spelar en betydande roll för kvinnornas deltagande i samhället (a.a). Att tillgodose kvinnornas behov i form av boende, ekonomiskt bistånd eller både och, ökar kvinnornas känsla av välbefinnande samt hjälper dessa kvinnor att kunna röra sig framåt för att bygga upp ett nytt liv utan våld (Wendt & Enander 2013). Denna studie har kommit fram till att våldsutsatta kvinnor ofta befinner sig i ett akut läge när det gäller behov av skydd, boende och pengar. Oavsett om behoven som behöver tillgodoses är på kort eller lång sikt, är rätt kunskap alltid en viktig förutsättning för arbetet med våldsutsatta kvinnor (Socialstyrelsen, 2016). Detta för att socialarbetares kunskap om, och förståelse av våld är avgörande för våldsutsatta kvinnors upplevelser av socialtjänstens bemötande och stöd (3 kap. 4 § SOSFS 2014:4). Ekström (2016) skriver i sin avhandling att socialtjänstens specialisering av stödet till våldsutsatta kvinnor har stor betydelse för vilken sorts stöd våldsutsatta kvinnor erbjuds (a.a). Socialarbetare som jobbar med våldsutsatta kvinnor behöver ha en fördjupad sakkunskap inom området våld för att lättare kunna utreda, handlägga och följa upp i sitt arbete kring våldsutsatta kvinnors behov och önskemål (SOSFS 2007:17). Dock räcker det sällan att endast ha professionella handläggare som jobbar med våldsutsatta kvinnor och besitter fördjupad sakkunskap inom området våld, då våldsutsatta kvinnors behov många gånger ingår i andra kategorier av sociala problem (Ekström 2016). Handläggningen av våldsutsatta kvinnors behov hanteras många gånger av andra handläggare

än de handläggare som jobbar inom individ-och familjeomsorgen, som t.ex. social barnavård eller ekonomiskt bistånd. Trots att vissa kommuner har särskilda enheter för våldsutsatta kvinnor som ett sätt att samla stödet på en och samma enhet, kan fortfarande vissa delar i arbetet handläggas av andra specialister på andra enheter, vilket gör att kommunernas specialisering sällan blir fullständig (a.a). Våldsutsatta kvinnor tvingas på grund av våldets negativa konsekvenser att ansöka om bland annat ekonomiskt bistånd. Handläggningen av det ekonomiska biståndet handläggas inte inom kommunens särskilda enheter för våldsutsatta kvinnor, utan handläggs av handläggare som jobbar på försörjningsenheten. Dessutom så har de små kommunerna ofta svårare jämfört med kommuner som är geografiskt större. Mindre kommuner har exempelvis svårt att skapa särskilda enheter på grund av alldeles för få våldsärenden som kan uppfylla behovet för tjänsten (Ulmestig & Panican 2015).

Vidare har denna studie kommit fram till att socialarbetares förståelse av utsatta kvinnors akuta och långvariga behov av det ekonomiska biståndet är en viktig förutsättning för socialarbetares arbete med våldsutsatta kvinnor (Ekström 2016). Socialarbetares förståelse av våld är beroende av socialarbetares utbildning då rätt utbildning möjliggör för socialarbetarna att ha tillgång till en ökad förståelse av, och kunskap om, våldsutsatta kvinnor, våld i nära relationer och dess kvarhållande mekanismer och konsekvenser (a.a). Kunskap om våld i nära relationer och våldets olika konsekvenser och kvarhållande mekanismer bör vara hög inom den människobehandlande sektorn för att lättare kunna jobba med våldsutsatta kvinnor, uppmärksamma våldet samt handlägga och fatta rättvisa beslut (Ekström 2016).

Socialarbetares tolkningsfrihet kan många gånger resultera till betydande skillnader i våldsutsatta kvinnors handläggning av stöd. Att omhänderta alla våldsutsatta kvinnor på samma sätt blir svårt med tanke på socialarbetares olika lagtolkningar, synsätt och kunskap om våld i nära relationer (Mattson 2013). Bedömningen av våldsutsatta kvinnors behov kan på grund av bristande kunskaper många gånger gå fel (Mattson 2013). Socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor har en del brister som socialtjänsten behöver jobba på (SOU 2015:55). I Ekströms (2016) avhandling *"Det besvärliga våldet"* konstaterar författaren att socialtjänstens bristande kunskaper och tolkningsutrymme hindrar många våldsutsatta kvinnor från tillgång till rätt stöd. Författaren menar att socialarbetare ofta känner sig osäkra kring hur kvinnornas behov och stöd ska bedrivas och ges då kvinnornas behov ofta är väldigt varierande beroende på kvinnornas kulturella och socioekonomiska bakgrund, och att kvinnorna dessutom har stora behov av praktiskt stöd (Ekström 2016). För att minska mäns våld mot kvinnor behöver kunskapen om mäns våld i nära relationer förbättras hos socialtjänstens handläggare/socialarbetare. Utöver socialarbetares bristande kunskaper om våld i nära relationer har denna studie även kommit fram till att socialtjänstens offentliga organisation ofta lider av bristande ekonomiska resurser (Hall 2012). Organisationens bristande resurser gör att klienternas behov inte alltid går att tillgodoses på grund av organisationens otillgängliga insatser (Blom 2006). Bristande resurser begränsar socialarbetares möjlighet att fatta adekvata beslut om insatser (a.a).

Synsätt på mäns våld har gått från att vara en manlig rättighet till ett allvarligt brott och politiskt problem. Socialarbetares olika sätt att förstå och definiera mäns våld i nära relationer påverkar inte sällan det sociala stödet som erbjuds våldsutsatta kvinnor då det finns en

skiljelinje mellan personalens strukturella och rationella förståelse (Mattson, 2013). Det rationella perspektivet fokuserar på kvinnornas våldserfarenheter, förtryck och hur våld utspelas mot män och kvinnor snarare än att fokusera på den som utövar våldet mot kvinnan (mannen), medan det strukturella feministiska perspektivet har en annorlunda syn på maktstrukturer och ger stor betydelse åt våldet som uttryck för kvinnors underordning och mäns överordning. Mattson (2013) skriver att den rationella förståelsen riskerar att osynliggöra maktbalansen som finns i de våldsamma relationer där kvinnor utsätts för våld. Personalens rationella förståelse enligt Mattson (2013) riskerar att tappa bort kvinnornas behovsskydd där våldsutsattheten osynliggörs på grund av personalens olika bedömningar av kvinnors våldsutsatthet.

Utöver socialarbeters olika syn på våld, saknar socialarbetare korrekta politiska direktiv om hur handläggningen av våldsutsatta kvinnors behov skall göras (Ekström 2016). Det som är betydligt allvarigare, är att tidigare forskning visar att politikerna har ett rationellt synsätt på mäns våld mot kvinnor i parrelationer (Holmberg & Benders 2003), och att våldet som uppstår i parrelationen klassas som ett "familjeproblem" som inte behöver lösas utanför familjens ramar/parrelationen (Mattsson 2013). Vidare visar studierna att trots att våld i nära relationer är ett samhällsproblem och politiskt problem, väljer politikerna att hänskjuta den politiska frågan om mäns våld mot kvinnor till socialtjänsten och menar att de (politikerna) väntar på korrekta signaler från socialtjänsten för att de ska kunna lösa socialtjänstens bristande resursproblem, som är betydligt lägre än våldsutsatta kvinnors komplexa behov (Mattsson 2013). Samma studie (Mattsson 2013) visar att ansvaret politikerna väljer att lägga på socialtjänsten saknar korrekta direktiv om hur socialtjänsten ska tillämpa socialtjänstlagen i praktiken och därmed kunna fatta rätt beslut och bevilja rätt insatser (a.a). Oklara politiska direktiv lämnar stort tolkningsutrymme åt socialtjänstens olika kommuner, vilket leder till stora variationer i utformningen av det stöd som erbjuds våldsutsatta kvinnor beroende på vilken kommun kvinnorna tillhör (Ekström 2016).

8. Källförteckning

Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (1994). *Tolkning och reflektion*. Lund: Studentlitteratur.

Alvesson, M. & Deetz, S. (2000). *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Bergmark, Å. & Lundström, T. (2007). *Unitarian ideals and professional diversity in social work practice – the case of Sweden*. *European Journal of Social Work*, 10, 5572.

Bergmark, Å. & Lundström, T. (2005). *En sak i taget? Om specialisering inom social tjänstens individ och familjeomsorg*. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2-3, 125148.

Blom, B. (2006). *Marknadsorientering av socialtjänsten – orsaker, motiv och effekter*. I O. Grape, B.

Blom & R. Johansson (Red.), *Organisation och omvärld: nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*, Stockholm: Liber AB.

Brodkin, E. (2011). *Policy Work: StreetLevel Organizations Under New Managerialism*. *Journal of Public Administration and Theory*, 21, 253277.

Broadhurst, K., Hall, C., Wastell, D., White, S. and Pithouse, A. (2010). *Risk, Instrumentalism and the Humane Project in Social Work: Identifying the Informal Logics of Risk Management in Children's Statutory Services*. *British Journal of Social Work*, 40, 10461064.

Brottsförebyggande rådet (Brå) (2020). *Våld i nära relationer*. Hämtad den 5 maj 2020 från: <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html>

Clough, A., Draughon, J. E., NjieCarr, V., Rollins, C. and Glass, N. (2014). *Having housing made everything else possible: Affordable, safe and stable housing for women survivors of violence*. *Qualitative Social Work*, 13, 671688.

DiMaggio, P. J. & Powell, W. W. (1983). *The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields*. *American Sociological Review*, 48, 147160.

Ekström, V (2016) *Det besvärliga våldet - Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer*. Linköping Studies in Arts and Science No. 689 Filosofiska fakulteten

Ekström, V. (2012). *Inte bara kvinna – Våldsutsatta kvinnor och deras behov av stöd – konstruktioner och komplikationer i svenskt offentligt tryck*. Retfærd. Nordisk Juridisk Tidsskrift, Retfærd, 3, 51-68. Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Ekström, V. (2015). *Violence Against Women – Social Services Support during Legal Proceedings*. *European Journal of Social Work*, 18(5), 661674.

Ekström, V. (2016). *Negotiating and Justifying Social Services' Support for Female Victims of Domestic Violence*. *Nordic Social Work Research*. Publicerad online före tryck.

Ekström, V. (kommande a). *Carriers of the Troublesome Violence – The Social Services' Support for Female Victims of Domestic Violence*. *European Journal of Social Work*. Accepterad för publicering.

Ekström, V. (kommande b). *Want, Dare and be Able to – Abused Women's Experiences of Support during the Preliminary Investigation and Criminal Trial Procedure*. I M.

Esaiasson, Peter (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Fraser, N. (1989). *Unruly Practices: Power, Discourse and Gender in Contemporary Social Theory*. Cambridge: Polity Press.

Grape, O. (2006). *Domänkonsensus eller domänkonflikt? – integrerad samverkan mellan myndigheter*. I O. Grape, B. Blom & R. Johansson (Red.), *Organisation och omvärld: nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur.

Gottzén Lucas (2014) *Maskulinitet och mäns våld mot kvinnor*. I Heimer G, Björk A, Kunnesson C. (red.) *Våldsutsatta kvinnor - samhällets ansvar*. Lund: Studentlitteratur.

Gillis, J. R., Diamond, S. L., Jebely, P., Orekhovsky, V., Ostovich, E. M., MacIsaac, K., Sagrati, S. & Mandell, D. (2006). *System Obstacles to Battered Women's Participation in the Judicial System: When Will Status Quo Change?* *Violence Against Women*, 12, (12), 11501168.

- Hahn, S. A. & Postmus, J. L. (2014). *Economic empowerment of impoverished IPV survivors: a review of best practice literature and implications for policy*. *Trauma, Violence & Abuse*, 15(2), 7993.
- Hammerin, A. (2010). *Anställda reflekterar över individ- och familjeomsorgens organisering av stöd till kvinnor utsatta för våld – Gotlands kommun. Rapport 2010:5*. Kalmar: Fokus Kalmar län.
- Hearn, J. (2013). *The sociological significance of domestic violence: Tensions, paradoxes and implications*. *Current Sociology*, 61(2), 152170.
- Hemerijck, A. (2013). *Changing welfare states*. Oxford: Oxford University Press.
- Holmberg, C. & Bender, C. (2003). "Det är någonting speciellt med den här frågan". Umeå: Brottsoffermyndigheten.
- Husso, T., Virkki, M. Notko, H. Hirvonen & J. Eilola (Red.), *Interpersonal Violence: Differences and Connections*. London: Routledge.
- Hydén, M. (1999). *The World of the Fearful: Battered Women's Narratives of Leaving Abusive Husbands*. *Feminism & Psychology*, 9(4), 449469.
- Hydén, M. (2005). *I Must Have Been an Idiot to Let it Go On: Agency and Positioning in Battered Women's Narratives of Leaving*. *Feminism & Psychology*, 15(2), 169188.
- Johansson, R. (2006). *Nyinstitutionell organisationsteori – från sociologi i USA till socialt arbete i Sverige*. I O. Grape, B. Blom & R. Johansson (Red.), *Organisation och omvärld: nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationser*. Lund: Studentlitteratur.
- Keeling, J., & van Wormer, K. (2012). *Social Worker Interventions in Situations of Domestic Violence: What We Can Learn from Survivors' Personal Narratives?* *British Journal of Social Work*, 42(7), 13541370.
- Lind, Rolf (2014) *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur AB. Laruri, M. (2016). *Narratives of Governing: Rationalization, Responsibility and Resistance in Social Work*. Diss. Umeå: Umeå universitet.
- Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual In public services*. Updated edition. New York: Russel Sage foundation.
- Ljungwald, C. (2011). *The Emergence of the Crime Victim in the Swedish Social Services Act*. Diss. Stockholm: Institutionen för socialt arbete. Stockholms universitet.
- Liang, B., Goodman, L., TummalaNarra, P. & Weintraub, S. (2005). *A Theoretical Framework for Understanding HelpSeeking Processes Among Survivors of Intimate Partner Violence*. *American Journal of Community Psychology*, 36(12), 7184.
- Lundgren, E., Heimer, G., Westerstrand, J. & Kallioski, AM. (2001). *Slagen dam: mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige: en omfångsundersökning*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.

- Mattsson, T. (2013). *Motstånd och neutralisering. Kön, makt och professionalitet i arbetet med våld i nära relationer*. Socialvetenskaplig tidskrift, 3-4, 150167.
- Meyer, S. (2011). *Seeking Help for Intimate Partner Violence: Victims' Experiences When Approaching the Criminal Justice System for IPV Related Support and Protection in an Australian Jurisdiction*. Feminist Criminology, 6(4), 268290.
- Messing, J. T. & Thaller, J. (2015). *Intimate Partner Violence Risk Assessment: A Primer for Social Workers*. British Journal of Social Work, 45(6), 18041820. NCK (2016). Våld i nära relationer. Kunskapsbanken www.nck.uu.se.
- Montuschi, E. (2003). *Objects of Social Science*. London: Continuum International Publishing.
- Münger, AC. (2009). *Att förebygga och förhindra mäns våld i nära relationer inom Östergötlands län*. FoUrapport 2009:56. Linköping: FOU Centrum för Vård, Omsorg och Socialt arbete.
- Münger, AC. (2015). *"Leva ett så normalt liv som möjligt. Det är där hjälpen ska sättas in"*. En brukarundersökning om sex stockholmskommuners arbete mot våld i nära relationer. Forskningsrapport 2015:1. Sollentuna: FoUNordväst.
- Morén, S., Blom, B. & Perlinski, M. (2010). *Specialisering eller integration? En studie av socialarbetares syn på arbetsvillkor och insatser i tre organisationsformer*. Socialvetenskaplig tidskrift, 2, 189209.
- Nordborg, G. (2019). *Mäns våld mot kvinnor*. I G.Heimer & A. Björck & U. Albert & Y. Haraldsdotter (Red.), *Våldsutsatta kvinnor - samhällets ansvar* (4:uppl s.57-90). Studentlitteratur AB: Lund.
- Perlinski, M. (2010). *Skilda vägar – specialisering eller integration i socialtjänstens individ- och familjeomsorg*. Diss. Umeå: Umeå universitet.
- Patton M.Q. (2002) *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Ponnert, L. & Svensson, K. (2016). Standardisation – the end of professional discretion? European Journal of Social Work, 19(34), 586599.
- Proposition 2006/07:38 *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor* s. 31 prop. 1997/98:55. Kvinnofrid Prop. 2000/01:79 Stöd till brottsoffer. Roks statistik 2017: <https://www.roks.se/sites/default/files/2018-04/Roks%20statistik%202017.pdf>
- Svensson, Peter & Göran Ahrne (2015) *Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt*. I: Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*, Stockholm: Liber AB.
- SOSFS 2014:4 *Våld i nära relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 1995:60. *Kvinnofrid*.
- SOU 2006:65 *Att ta ansvar för sina insatser. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor. Socialtjänstlagen* (2001:453)

Socialstyrelsen (2016). *Öppna jämförelser 2016. Våld i nära relationer. Resultat* (kommuner, län och riket). Stockholm: Socialstyrelsen.

Tham, P. (2014). *Socialsekreterares villkor har försämrats allvarligt*. DN Debatt. <http://www.dn.se/debatt/socialsekreteraresvillkorharforsamratsallvarligt>

Ulmestig, R. & Panican, A. (2015). *Socialt medborgarskap och möjligheten till ett självständigt liv – ekonomiskt bistånd för kvinnor som har lämnat en våldsam partner*. Socialvetenskaplig tidskrift, 3-4, 323339.

World Health Organization (2017). *Violence against women*.

Wendt Höjer, M. (2002). *Rädslans politik: våld och sexualitet i den svenska demokratin*. Diss. Malmö: Liber. Unizons statistik 2019: <https://unizon.se/aktuellt/unizons-statistik-2018>